

Fr. H. Koolmeeside ühik.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE 1529

Kõigi maade proletaarlased ühinege!

NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 6

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Gogoli p. 4
«Tööliste Keldris» — — — Telefon 13-01

Nr. 6

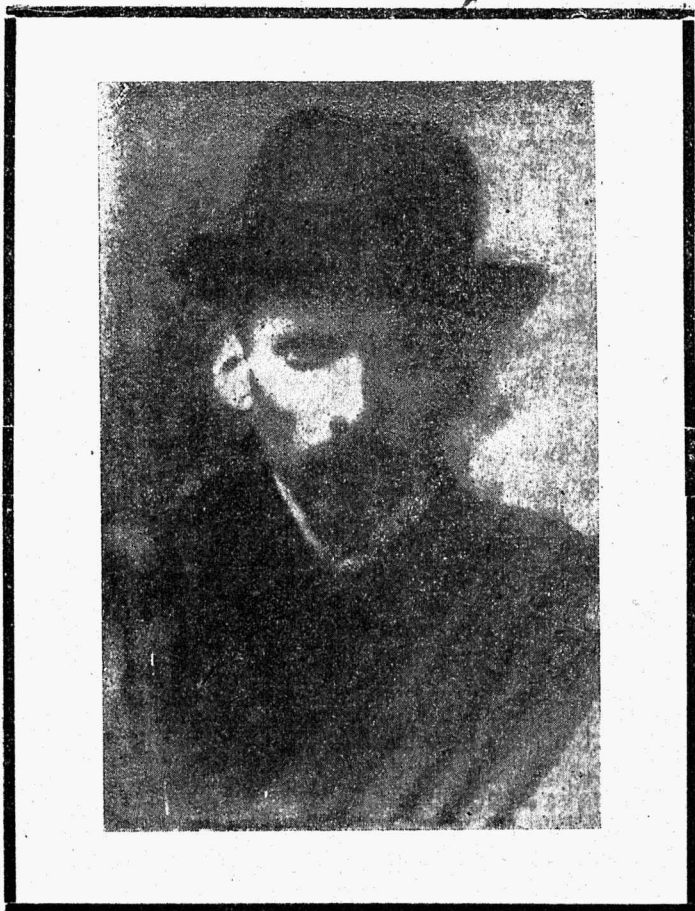

Juuni 1922

== SISU: ==

Wiktor Kingissepp. — Jännis. — „Seltsimees, ma ei saa kirja vastu võtta!“ — Rõõm ja mure. — Noorsoo organiseerimine ja kodanluse kõlbluse apostlid. — Ilmalik leer. — Noorte klubid Nõukogude Wene maal. — Noorsoo liikumine Eestis ja välismail. — Koolipoliitika ja poliitika koolis. — Tehastest. — Mitmesugused teated.

Wiktor Kingissepp

Wiktor Kingissepp sündis 24. (12.) märtsil 1888, Kuressaare linna läheduses Saaremaal, oma wanaisa mõisas, Marienthalis, kust isa, Eduard, Wiktori esimestel eluaastatel oma perekonnaga Kuressaare elama asus. Õhkkond ja ümborus, milles W. K. üles kasvas, oli Baltimaade umbsele väikelinnadele omaselt äärmiselt rõhuw väikekoodanlik. Aga Wenemaa üleüldise ärkamise kewade tuuled ulatasid ka sinna keskaja ämblikuwoörgus tolmunud ilmanurka ja äratasid tundelisi hingi.

Nende woolu sattus ka W. K. Kuressaare gümnaasiumi wiimastes klassides õppides (1905 ja 1906), kus ta qsa hak-

kas wõtma õpilaste pörandaalustest ringidest, kuhu sel ajal rahutu, walitsusewastane koolinoorsugu kogunes.

1906. a. sügisel, ühiskondlise elu põnewal ja kihawal silmapilgul, Peterburi ülikooli loodusteaduse osakonda astudes, sattus W. K. sootuks uude ilma, kus walitses teine õhk, woogasid wõitlusetormid ja awanesid ääretud silmapiirid. Siin algas uus ajajärk K.waimlises arenemises, siin sattus ta otsustawale sihile, mida mööda ta oma eluteed juhtis — otsani.

Juba 1906. a. sügisel kutsuti K. Wenemaa s.-d. partei Peterburi komitee juures olewa Eesti organisatsiooni agi-

taatorite kolleegiumi tööle, kus ta selleaegsete wanemate sm-te, Sörmuse, Mölder, Speeki ja teiste juhatusel enesele omase waimustuse ja õhinaga tööle hakkas. Eriti töötas ta Peterburis Moskwa wärawatetaguses ja kesklinna raioonis kuni 1907. a. kewadeni, kus ta Tallinna tööle sõitis, sealt aga raske haiguse pärast warsti lahkuma pidi, et Kuressaare ennast parandama sõita. Sügisel ilmus ta uuesti Peterburisse, et jätkata õppimist ülikoolis ja tööd parteis. Aga esimene jäi kõrwaliseks, K. andus peaaegu täielikult parteitööle, kus ta kindlasti enamuse tiiwale asus.

Talwel 1901—08 töötas ta Tallinnas, väga rasketes tingimistes, ja nii mõnigi praegune Eesti töusiskodanlane võib tunnustada ta eneseohwerdawast tööst ja elust.

Aga juba kewadel (1908) oli ta sunnitud Tallinnast lahkuma. Ta sõitis Moskwasse, lootuses seal kergemalt võimalusi leida enese elatamiseks. Sest wanematelt, kellest ta waimliselt risti lahku läks, ei tahtnud ta mingil tingimisel toetust wastu wõtta, niisama ka parteilt mitte, niikaua, kui tal weel awalikult võimalus oli elada ja töötada. Ühtlasi püüdis ta jätkata õppimist ülikoolis, keeleteaduse osakonnas. Rasked elutingimised mõjusid aastate jooksul häwitawalt terwise peale ja sundisid teda, järele andes ema tungiwale palwetele, 1909. a. ajutiselt Kuressaare elama asuma, kuhu ta ka järgnewaks talweks jäi.

Siin terwist parandades, — haiguse pärast wabastati K. ka sõjawäeteenistusest — ei kaotanud ta siiski sidet ei Tallinna ega Peterburi organisatsioonidega. Samati oli ta ühenduses wäljamaaga, kust ta selleaegse sm. P. Speeki kaudu teateid sai, ja ülesandeid Pet. ja Tallinna organisatsioonidele.

1910. a. sügisel astus ta uuesti Peterburi ülikooli keeleteaduse osakonda. Kaua aga ei waldanud õpitöö, sest jälle kiskus pörandaalune tegewus aja ja jõu enesele, et teda peagi täielikult wäljalata. 1911. a. muutis ta täielikult oma senise töösühi ülikoolis ja hakkas õigusteadust õppima.

Järgmise aasta suwel hakkas Narwas „Kiir“ ilmuma, mis kõiki Eesti rewolutsioonilist jõudu niihästi Eestis kui wäljaspool enese ümber hakkas koondama. See andis keskkoha ka Pe-

terburi sm-te tegewusele. Siin hakati elawalt waimlist kui ka ainelist toetust organiseerima, ja W. K. oli siingi jälle töö keskel. Ta tööpöld ulatas selajal kaugemalegi — Helsingisse, Eestisse, Riiga, kuhu K. suwel sõitis, et seal ühendusi sõlmida ja eestlasi oma häälkandja ümber koguda.

Konwerentsi tagajärjel, mis 1913. aasta sügisel „Kiire“ asjus Peterburis ära peeti, ja mille organiseerijaks teiste hulgas ka W. K. oli, pandi osawõtjate juures, keda konwerentsist osa wõtnud äraandja oli sandarmidele teatanud, läbiotsimisi toime ja mitmed neist, seal hulgas ka W. K. mõisteti Eestimaa kuberner Korostowetsi otsusel wäljasaatmisele.

Muu kuud elas K. nüüd pöranda all, osalt ka Soomes, ja andis ennast alles pool aastat hiljem, kui sõda juba alganud, politsei kätte, kelle korraldusel ta esiti Tweri, hiljem, 1915. a. algul, Kaasanisse elama saadeti.

See ajajärk oli alaliselt wahelduwas tegewuses ja liikumises ainuke, kus võimalust leidis sügawamale teoreetilisele enesetäiendamisele, ja K. kasutas seda aega, et sotsialismi õpetuse põhitöödesse tungida.

Selles pinewas töös kadus aasta, lõppes wäljasaatmise tähtaeg (jaanuaris 1916), ja K. pöörab jälle Peterburi poole, kuhu ta märtsis 1916 jõuab ja siin luba saab ülikoolis riigieksamit ära anda.

Sellesama aasta suwel saadetakse ta ülewenemaalise linnadeliidu sanitaarosakonna juhatajana Taga-Kaukaasia wäeliinile, kuhu ta järgmise aasta kewadeni tööle jäi.

1917. a. rewoltsioonilaine mõjul ei püsi aga K. enam paigal tegewusetung tõmbab teda tagasi keskkoha ligemale, rewolutsiooniliikumise alale. Ta saab puhkuseluba ja sõidab Eesti, et sealt üleüldse mitte enam lahkuda.

Üle pea-kaela tormab ta nüüd parteitegewusesse, kui agitaator, organiseerija, ajakirjanik. Waheldamisi töötab ta Peterburis, Narwas, Tallinnas; juhib Narwas linnawalimisi, wõtab Peterburi „demokraatlisest nõupidamisest“ (Narwa saadikuna) osa, ja asub sügisel lõpulikult Tallinna elama. Oktoobrirewolutsiooni ajal satub Tapal Kerenski sahkade küüsi, kes teda Gatshinasse

kuuli alla tahawad saata, kuid pääseb Tallinna sm-te abil.

Oktoobrirewolutsioonist peale on tä Eestimaa kesktäidesaatwa komitee liige ja juhatab seal kahte-kolme osakonda: tema alla käib siseasjade ajamine, rahaasjandus ja ka punasekaardi organiseerimine.

Nõukogudewalitsus Eestis ei wälta aga kaua; sakslased Saaremaalt tungiwad peale, Eesti kodanlus leiab selles omale seljatuge, saab julgust, tõstab pead; wana sõjawägi on lõpulikuult lagunenu, punasekaardi organiseerimine aga alles algamas. Wastupanekukatsed lähewad nurja, nõukogud peawad taganema.

Märtsis 1918. a. sõidab W. K. Moskwasse, Eesti proletariaadi esitajana 4. ülewenemaalisele nõukogude kongressile, kus ta ülewenemaalise kesktäidesaatwa komitee liikmeks walitakse.

Ta jääb Moskwasse elama ja töötab peasjalikult uurijana esiteks tribunaa-li, hiljem Wetshe-ka presiidiumi juures, kus tal selleaegsete tähtsamiate riikliste kuritööde kallal tuli töötada.

Ka järgmistel nõukogude kongressidel, juulis 5-dal ja nowembris 6-dal, walitakse ta kesktäidesaatwa komitee liikmeks. Siin töötab ta kolm ja pool aastat, kuni teda tabab kaitsepolitsei 3. mai warasel öötunnil.

* * *

Nende ridade ülesanne ei ole hin-nata Wiktor Kingissepa tööd, ei ulatanaid ka ligikaudseltki pilti andma sellest elutööst, mis wältras enam kui poolteist aastakümnet ja waldas täiena ta elu ja tegewuse. Seda ei saagi meie teha praegusel silmapilgul. Puudutamata peab jääma ka Wiktor Kingissepa tegewus noorsooliikumises.

Jännis

Kuiwõrd meie härraskihid wõime-tud on ühiskondlist elu silmaski pidama — juhtimisest rääkimata — näitab see peast rabaw üllatus, millega neid tal-wised noorsoo „sünnmused“ tabasid. Meie jätame siin need sünnmused hin-damata, tähendame ainult selle peale, et kuiwõrd nad iga tähepanija silma all walmisid ja kuiwõrd nad sellest hoolimata noorsoo waimlistele kardawoi-dele piksena selgest taewast pähe kukku-sid, sedawõrd on nad tõenduseks, kui-das noorsoo ja üleüldse rahwa „juhti-jad“ päise päewa ajal pimesi sellesama noorsoo keskel ringi kobawad.

Sellest see klaperjaht, see peata wehklemine, kui kobajad „sünninud as-jade“ otsa ninali olid kukkunud ja noor-soo hukkumis-Ameerika üles leidnud.

Jesses, seda kõlblist kisa oli roh-kem kui rubla eest! Kogu ajakirjan-duse leer oli hunnide sõjakarjaks muu-tunud, kes pöörase kisaga waenlast hir-mutada mõtles. Ei puudunud isegi see eriline atriibuut, mis rohke sibula- ja küüslaugusöömise saadusena sünnib ja mida wanasti juudid, nagu Talmud kõneleb, pealt-tuule kallaletungimisel

wastase peletamiseks olla tarwitanud. Sisuliselt oli see lärm waewalt rohkem wäärt, kui herneste pildumine wastu trummipõhja. Ametlikud kaswatusesandarmid ees, mitteametlikud wabatahtli-kud nuhid ajakirjanduses järel hulusid nagu näljased hundid külmal talwel üh-tejoru: Karuuuul! Kommuniistid! Sa-lajased ässitajad! Appi, Einbund!

Nagu rahat sadas koobile ja wabariik-lisele noorsoole kaela priikaase ja sirkul-lääre Bogoleepow-Kasso koludeladust: hallitanud, kopitanud, Wene impe-rialistlise kodanluse kuulide all inwaliidideks peksetud sante... „Demo-kraatliku“ Eesti kodanlus ei leidnud oma noorsoo terwendamiseks mingit muud abinõu, kui sellesama Kampman-ni-Mihkli kaswatuswäiarohu — witsa! — mida omal ajal needsamad Päts, Pung, Kann ja Co tsaariaegses Eestis nii armutult olid arwustanud, et ta nimetaminegi juba demokraat-likule Eestile häbipuna palgele peaks ajama, kui see „demokraatia“ üleüldse veel punastada suudaks. Aga meie „suured“ — kõige „suuremad“ eesotsas — olid oma naha peal näidanud, kui „mõistlikuks“ kantsik inimese teeb ja

sellest oli ju meie demokraatiale küllalt. Kus võis maakera pinnal veel suuremaid eeskujusid leida?!

Kulus ära mitu kuud, enne kui see hunnide kadakakärisemine vähenes ja siin-seal nagu salā aimdus tekkis, et vanasti teadusmehed seletanud: igal nähtusel pidawat ikkagi ka oma põhjus olema, ja arstid pidawat uuemal ajal kah mõnikord — isegi Eestis! — keelewahtimise asemel huwitust tundma haiguse põhjuste vastu, enne kui arstimise ette wõtawad. Waeseid üliõpilasi wälja rookides jne. oli see kaswatus teaduse aabitsatõde ära ununenud isegi meie patenteeritud kaswatajate kaswatajatel. Ja jaanuarist oli saanud aprill, kui wiimaks kõrge professorihärra P. Põld Tartu Toompeal 12-tollised üles seadis ja Peetrist-Eliisa, kelle peal hingas Jaanist-Eliase kõlbline — koot, oma suu „Postimehes“ lahti tegi, et kõlblusejutluste koludekuhjal weel üht asjatut eksemplaari juurde munedu.

Meie wõiksime sellegi papliku eietuse rahulikult sinna kolikambri jätta, kus keegi ta järel tarwidust ei tunne, kui see kõrge teaduse- ja koolimehe jutlus meile mitte silmatorkawaks tõenduseks ei oleks meie kodanluse täieliku wõimetuse kohta mitte ainult kaswatusliste waid üldise ühiskondliste küsimuste lahendamises, isegi nende lihtsas ülesseadmises.

*

Milles seisab küsimus — kodanlis ele waatele? Selles, et osa noort-sugu, mitte ainult töolisnoorsugu, waid ka kodanlistest kihtidest, on kaotanud wõi hakkab kaotama ideaale, mis kodanliste ühiskonna juhtide arwamise järele talle pühad peaksid olema. Sellest järgnewad üleaisa löömised niihästi ideeliselt kui kõlbliselt: antakse nooruse hoolimatusega wastu silmi kodanluse pühadele jumalustele — rahwushullustusele, sõjajumalale, autoriteedi pühadusele; tallatakse üleemeelikult jalge alla kõlblised eeskirjad.

Mis tuleks siin arstil, tõsisel arstil, mitte keelewaatajal, teha? Kõige pealt nähtuse põhjusei üles otsida, kuni sügawamate juurteni. Siis wastawaid terwendamisabinõusid otsida.

Professorihärra wajutab aga küsimuse kohe algul kitsastesse raamidesse; ta jääb rippuma ainult eetilise distsip-

liini tõstmise külge koolis, sellest hoolimata, et siin, ta enese tõenduse järele, tegemist on „terwerahwa asjaga“, terve ühiskondlise moraali seisukorraga“, tõsise üldkultuurilise probleemiga“.

Tõsi küll, hr. Põld näeb oma piirides asja lõpuni; ta tõendab teatud piirini üieti: „Noorsugu ei saa palju teiseks kaswataada kui — täiskaswanute seltskond ise on“, „kõige suurem eksitus, kui arwatakse ainult noorema põlwe kaswatus kaudu uut ja paremat inimsugu luua“; „meil on tarwis terve seltskonna moraalilist uuenemist“, jne. Kuid see kõik jääb ainult moraalilivalle eraldatud piiridesse. Tu'ewik terwena, kõigis ta alades ja eluawaldustes oleneb professorihärra arwates ja tõendades ainult eetika muutmisest, uue kursi wõtmisest kõlbluses.

Sel seisukohal on sügawamaks aluseks nõndanimetatud idealistiline ilma waade, mis seletab, et idee, mõte, waim kogu elu aluseks ja algallikaks on. Aga see weel ei ütle kõik; sinna tuleb weel oletus, et kaswatus kaudu inimesele aateid ja püüdeid, üleüldse elu juhtiwaid sihte saab külge pookida. Esimene — idealistiline ilmawaade — on selle ühiskonnaklassi waimline alus, kust prof. Põld pärit, teine on omane Baltimaade papiseisuse tagurlusele. Ja kõige selle mõtteilma wili seisab kokkuwõttes: kõlblus tuleb kõlblusest. Ehk, kui Põllu waimlise isa, Tõnissoni, murrakut tarwitada: et tahta, selleks tuleb — tahta! Kuiwõrd mujal ilmas üleüldine waimline arenemine isegi kodanlistes ringkondades seda iganud waadet juba on purustanud, kuiwõrd isegi kodanlised kaswatus- ja muud teadlased ideelise ilma tekkimisel ja muutumisel ühiskondlisi, eeskätt majanduslisi tingimisi makswaks ja suurel määral juba otsustawateks teguriteks tunnustawad — et seda kõike mitte teada ja aru saada, selleks on tarwis Eesti waimlise ilma juhtiwal seisupaigal seista, selleks on tarwis ennast waimliselt niisama pügada ja piirata, nagu seda riikliselt on sündinud: tigukarpi pügeda ja ennast maailma keskpunktiks pidada.

ette, millega seda „wäljaelamise“ (õiega oma kirjutuses teistelegi küsimust Professorihärra ei pane, ei enesele. gem ehk oleks „sisseelamise“ ütelda,

silmas pidades seda, mida meil haruldasel rohkusel just sisse võetakse), millega seda „väljaelamise eetikat“ selletada, mis hr. Põld noorsoo kõblilise „langemise“ mädasooks peab. Ta ei pane seda küsimust sellepärast, et ta oma waimlise waate järele enam kusagile kaugemale ei ulata. Idee on kõige alus, ja kui see idee ka „väljaelamise eetikas“ sisalduks. Kui aga selle umbkoti sopp pisutki lahti urgitseda, siis paistawad asjad silma, mis mitte kõblilise järele ei lõhna, waid palju enam käega katsutavad ja suuga maitsetawad, kui kõblilised ja kombelised wäärtused, ja milles see, mida „sisse võetakse“, mitte väikest osa ei mängi. Aga et neid lugepetawaid asju saada, selleks on waja — noh, oma tööga nüüd teatawasti kaugele ei jõua, on waja niisugust ühiskondlist korda, mis kindlustaks selle „sissewõtmise eetika“ teiste tööwaewa kulul, olgu otsekõne tööorje kurnates, olgu seda kurnamise wilja teise käest omale kiskudes. Lühidalt: meie jõuame ühiskondliste wahekordade, ja neist wahekordadest väljakaswawat ühtluse, tuntud klassiwõitluse juurde, mida professorihärra kaswatusteaduses olemaski ei ole. See omateada tark härra, tahab noortsugu kõbliliselt paremaks kaswatada, ilma et ta ühiskonna kõige tähtsamat nähtust, ühiskondliste wahekordade, ühiskondlise elu aluse sisu ainsamagi sõnaga puudutaks!!

Niisugusel teel võib ainult — jänni jääda. Ja ta jääb, nagu oma kõbliluslobas ja kõblilises elus kogu meie kodanlus on juba jänni jäänud. Et nad seda ka ise aimawad, tuleb nähtawale räpakas kobamises — väljapääsu leida. Nagu wamapiiga mehelemineku õhinas kõik muslasmoorid ja kupueided läbi jookseb, nii askeldab Eesti kodanlus terve ilma kõblusposijatega, Ameerika kristlikkudest peale kuni Vilho Reimani. Missuguste tagajärgedega — seda näeb iga lahtiste silmadega wataja ise. Posijad posiwad, saawad oma põletäie kätte, aga Eesti, — omab omale Lääne Euroopas „walge terrori maad“ kurwa kuulsuse...

Niisuguses seisukorras on enam kui loomulik, et see juukseidpidi rabast enese väljatirimisõpetus professorihärral wäga kahtlaste retseptide järele algab, ja nimelt ... kehakultuuri ülistamisega. Sel jutlusel ei puudu muidugi mitte oma mõte, ja see on wäga kawal ja kuiwõrd see käib töölisnoorsoo kohta, keda kodanluse kõbluspapp, Põld, kogu ilma kodanliste petiste eeskujul spordiga püüab oma tõsistest eluhuwidest eemale kiskuda. Tõeliselt on see aga ideelise tühjuse ja õuduse warjamine wäliste tõmbeabinõudega. Aga nagu kodanluse kogu mõteli klassiühwide juhil talitab, nii ka selles küsimuses; täidab sport oma ülesannet töölisnoorsoo wõrgutamises kodanluse paelu, siis on ta hea, kõik muu on tühi puru.

Spordist läheb professorihärra edasi — koolitundide korraldamisele, siis kunsti, kirjanduse, uuesti spordi juurde; kõneleb kinost, teatrist, tõuseb isegi tegelikkude kõbliliste harjutusteni ja paneb punkti — jutlustega.

Ühe sõnaga — muinasjutuline hiidlaste laps: muidu laps mis laps, ainult hinge ei ole sees. Terwe rodu kõblilisi ja kombelisi retsepte (rohusedelisi), aga puudub ainult üks, see, mis kõblilise elu selgooks on, mis talle hinge annab — ideaal. Sest milles awalduis siis sisuliselt see mürgel, mille pärast kodanlus kiili jooksmata pistis? Eks ometi selles, et noorsool kadunud on see waimustus, need ideaalid, mis teda kõige kõrgemale kõblilisele jõupingutusele wiisid aastat kolm või neli tagasi — isamaalsus, rahwuslus, iseseiswus. Tegelik elu on nende maalitud seinte õudset tagakülge näidanud, noorsugu on neist eemale pürganud ja otsib, wajakab uusi ideaale, mis wastaksid noorsoo parematele püüetele, tegewustungile, õigusmõistele. Neid ideaale kodanluses enam anda ei ole, ta on nad kõik oma walge terroriga puruks kiskunud. Ja sellepärast pöörab noorsugu talle selja, paratamatalt — töölisnoorsugu.

„Seltsimees, ma ei saa kirja wastu wõtta!“

Eugen Levinè*)

Tuul hulub. Väikses petroleumi lambis wilgub tuli, wabiseb siia ja sinna, kord wähenedes, kord suurenedes. Fantastlikult tantsib teekannu wari ümmargustel torni-kongi seintel. Laman kõwal naril, kasukaga kaetuna, ja kuulan tuule laulu. Roostetand hingede otsas ragiseb ja ägab aken. Ka wäike rott, kes minule ikka seltsiks oli — saledalt üle laua jookseb, siia ja sinna nuusib — ei tule täna august wälja. Täiesti üksi olen täna. Wahin lakke. Wäsinult lasen pilgu üle seinte libiseda. Kõik on nii tantsud. Nimed seintel, saatust jaganute järeilmärkused: „Smolenski wangimajasse wiidud“, „Wilnas äratapetud“. Ja seal kõrwal ikka ja ikka „Elagu wõitlus!“ „Elagu rewolutsioon!“

Tuul hulub ja uuesti wabiseb tuli lambis, jälle tantsiwad fantastiliked warjud. Ikka tihedamini mähin end kasukasse, mis mulle jäätud. On külm. Juba wäsiwad silmad ja wajuwad aeglaselt kinni.

Järsku jään kuulutama. Wäljas, raudtrepil, kuulen samme ja kettide kõlinal, hääli ja komandusõnu. Nad lignewad minu kongi sihis. Waikiwad mu all. Tumedit mürtsudes langeb alumises tornikambris uks lukku. Jälle häälesumin ja tampiwad sammud. Siis on kõik jälle wait.

Ainult tuul hulub, akna raamid ragisewad, tuli wilgub ja wabiseb lambis, ning fantastlikult tantsiwad warjud.

Ma kuulatan pinewalt. Minu alla kongi tõiwad nad ühe „uue“. Kes ta on? Wõõras wõi sõber? Seltsimees wõi kriminalist? Mis ootab teda? Wõilas? Wõi ainult wangikoda? Ma kuulatan. Kas ta ei klopi? Kas ta ei nimeta oma nime? Ei. All on waikus. Ainult tuul laulab oma laulu.

Panen kõrwa wastu seinale — kõik on wait. Ei ühtegi häält. Wõib olla — ta ei tea, et keegi ülewal, tema kohal, istub. Wõtän peekri ja koputan waikselt wastu seinale: ta-ta-tatatata-tatatata-ta-ta — tasaselt, rütmiliselt. „Kes Teie olete?“ Aga ma ei saa jätkata. Ukse juures kuuldu tasane, libisew kahin. Ruttu on peeker ära. Laman seljale naril, wäl-

jasirutatud kätega, tehtud ükskõikse näoga. Piilun ükses olewa waateaugu poole. Seal luurab mind põlew silm. Waatan uuesti ja tunnen, kuidas wastu oma tahtmist, mu pilk wihawaenu awaldatab. Waateauk suletakse uuesti ja mind wahiwa silma asemel libiseb wäikese awause taha tume metall-klapp.

Nüüd olen ma uuesti üksi. Kloppimisest ei tule täna öösel enam midagi wälja, sest mind pannakse nähtawasti tähele.

Pealegi, paistab, et „uus“ kloppimist mõista. Homme pean katsuma tale tähestiku edasi anda. Kelle läbi? Mõtlen. Kaalun saatmist kriminalistidega, kes alumisele korrale pääsewad. Kõige lihtsam oleks küll kirja nõõri otsas alla lasta. Kuid see on kardetaw. Tunnimeestel on käsk tuld anda, niipea, kui keegi end akna peal näitab. Ma räägin Butkewitschiga selle üle. Tema, kui puhastaja, käib kõigis meie koridori egaides. Ehk saab tema mind aidata. Ega sellega siis ka nii rutt pole. Homme leiab juba teed. Sulun silmad ja katsun magada. Kaua kuulen weel akna ragisemist, kaua kuulen weel tuule hulumist. Siis aga laskub pikkamööda finane wäsimus nagu raudwõru ümber otsaesise, ja ma jään magama. . .

* * *

Pikaldaselt keerab wõti lukus. Üks kord, teine kord. Ragisedes awaneb uks. Wastik hais tosinatest wäljakäigu-ämbristest tungib koridorist kongi. Awan silmad. On alles widewik. Aigutades seisab uksele tunnimees, nokitseb wõõrihma kallal, sätib rewolwrit õieti. „Tere hommikut“, „Tere hommikut“. Kiwist põrandal puutuhwitiga klobistades, kette kõlistades, jookseb koridori puhastaja Butkewitsch siia ja sinna. „Tere hommikut“. — Ta jookseb akna juurde, tõmbab selle lahti. Aknast tuleb mulle näkku jahe, wärske hommikune õhk. Pööran näo akna poole ja hingan sügawalt õhku sisse. Aknalaul silman wiletsas hommikuwalguses midagi walendawat: wäike kirjake. Ruttu waatan teisale, et tunnimees mu pilku tähele ei

paneks. Kuid ta ei märka midagi. Ikka veel nokitseb ta aigutades rewolwri kallal. Uuesti klirisewad ketid ja klobisewad tuhwlid : Butkewitsch toob tühja ämbri. Kiirelt wahetame arusaamise pilgu. Siis wõtab ta laualt tühjakspölenud lambi ja uks wajub mürtsudes kinni. Kaks korda keerab wõti. Ma olen jälle üksi.

Üks pilk waateangu peale : ei ole kedagi. Wõtan aknalt sedeli. Tunnen käckirja ära. Üks seltsimees alumisest koridorist kirjutab : „Seltsimees ! Eila öösel toodi üks uus. Sa ei tunne teda. Ta istub Sinu all tornis. Homme saadetakse tema kohta otsus täide. Meie kambris istuwad tema sõbrad. Nad tahawad temale wiimast terwitust saata. Alumises koridoris on tema kambriga igasugune ühendus läbilõigatud. Katsu ligi olew kiri temale kätte muretseda. Seal on wiimased terwitused. . .“

Kogu ennelõuna läbi käin mööda kongi edasi-tagasi ja mõtlen. All on ühendus temaga läbilõigatud. Jääb veel ainuke tee : pean temale kirja läbi akna alla laskma. . .

Kella kaheteistkümnene ajal lõunasööki wastuwõttes sosistan Butkewitschile : „telefon“. Arusaanult nikutab ta peaga. Poole tunni pärast toob ta mulle tulist wett tee jaoks. Waht jääb uksele seisma. Butkewitsch otsib midagi laua pealt. Waht saab kärsituks. „Noh, kas saab juba?“ Järsku hakkawad koridoris kaks kriminalisti nägelema, selleks, et wahti eemale meelitada. Kõwasti kostawad sõimusõnad. Tunnimees läheb ära. „Kas olete wait, wõi mi te!“ Butkewitsch kasutab seda silmapilku, tõmbab kuue alt kera ja wiskab selle rutu minu nari alla. Ise läheb sellejärele rahulikult wälja. Koridoris on juba jälle rahu, waht tuleb tagasi, laseb silmad uuriwalt üle kambri käia ja läheb siis ka wälja. Uks wajub lukku, jälle rageseb kaks korda wõti, ja ma olen üksi. „Telefon“ lamab nari all : pikk, teki ribadest kokkulapitud pael. Kiri on seinapraos ära peidetud. Ma pean ootama. Kolmekordne wõru ümbritseb vangikoda. Hoowi peal wangiwahid ja soldatid, wäljaspool, müüri ees, jälle wahid. Just minu akna all seisab soldat. Ta peaks nägema, kui ma „telefoni“ alla lasen. Kuid siiski, mul on õnne. Täna õhtul on tunni peal soldat, kes meile salaja kaasa tunneb. Ta pigistab juba ühe

silma kinni. Ja wälimised postid ei märka seda niipea. Mul on õhtuks juba kõik walmistatud. Kirjutan kloppimise tähestiku seletustega, et seltsimees veel wähemalt wiimaselgi ööl minuga rääkida saaks. Wõib olla, ehk on tal wiimaseid soowe edasi anda, wiimaseid terwitusi. . .

Juba läheb widewikuks. Ronin aknalauale. Wäljas wangimaja direktori aias longiwad wahid. Hoowi peal akna all seisab soldat. Kas ta ei näe mind ? Ei taha ta mind näha ?

Pistan käe trellide wahelt wälja ja lasen „telefoni“ pikkamööda alla poole. Alumise otsa küljes ripub kifi. Minu wäljarehkendamiste järele peaks see nüüd tema akna kohal olema. Klopimiseina pihta, et seltsimehe tähelepanu äratada. Mingit wastust. Kiri õitsub tuule käes. Wõib olla et ta ei saa seda kätte, sest kiri liigub. Tõmban „telefoni“ uuesti ülesse. Kinnitan peekri ka paela otsa ja lasen ta uuesti alla. Nõör ripub nüüd täiesti pingul. Nüüd peaks kiri tema akna ees olema. Klopimisejälgi wastu pörandat, taon pingiga. Kostab kõwasti. Ta peaks kuulma. Kuid all jääb ikka kõik wäikseks. Ükski käsi ei sirutu kirja järele.

Soldat saab rahutuks. Ta näitab minu poole ja annab märku ära minna. Ma pean kuulama. Jätan selle tähelepanemata. Juba märkasid wahid wäljaspool müüri. Kostawad hüüded : „Koerapoe ! — katsu, et akna pealt maha saad !“

Nüüd on küllalt. Kauemaks ei wõi ma enam jääda, sest nad nägid mind juba. Surun näo wastu trellisid ja hüüan : „Seltsimees ! Seltsimees ! Miks ei wõta Teie kirja ?“ — „Koerapoe ! Kasi minema ! Ma lasen !“ Ja juba wõetakse püssid. Kuulatan, veel silmapilk, ja siis on juba liiga hilja. Alt kostab hää katkendilikult ja kaeblikult, nõrgalt ja jõuetult. Nii nõrgalt, et ma kuulmist pingutama pean, ennem kui midagi kuulen. „Seltsi—mees. . . Ma ei saa. . . kirja . . . wastu . . . wõtta. Ülekuulamisest . . . murti mul . . . mõlemad . . . käeluud. !. Seltsimees . . . ela hästi. . . Nõrgalt ja kaeblikult kostab hää, ning katkeb järsku.

Soldat wehib wihaselt; wahid siniwad juba. Järsu tõmbega on „telefon“ ülewal ja ma libisen aknalaualt maha, ning peidan kõik kiirelt nari alla.

Oli ka viimane aeg. Välisest lärmist üleserutatud waht teeb koridoris ringkäigu. Ja nüüd waatab mind läbi waateaugu. Kuid ma laman juba selili naril, väljasirutatud kätega, ning rahustult läheb ta edasi...

Öösel, kui kõik täiesti wagane ja ainult ukse tagant korrapärane norskamine kostab, tõusen üles ja põletan kõik ära: kloppimise tähestiku, seletused ja ka viimased terwitused.

Tähmaseit tungib tulekeelt lambist, haarab paberi ja lakub ahnelt seda. Hunikukene tuhka kukub lauale. Tuul hulub, tungib akna pragudest tuppa ja tuha tükikesed lendavad üle kongi... Tähestik, seletused ja viimased terwitused...

All aga istub see, kellele nad määratud olid. Ärahukkamise eelõhtul. Murdud käeluudega. Ja mitte kedagi, kes talle viimast terwitussõna ütelda saaks.

Tuul hulub. Rahutult wilgub tuli. Fantastlikult tantsivad warjud. Põrandal liiguvad wärisedes tuha tükikesed.

Heidan uuesti narile. Mässin end kõwemini kasukasse, kuid külmetan siiski. Surun kramplikult silmad, pigistan hambad kokku. Kõrwus aga kostab weel ikka nõrgalt ja kaeblikult:

„Ma ei saa kirja wastu wõtta seltsimees! Ela hästi!“

Tõik —R—

*) Eugen Leviné sündis Wenemaal. Lapsena toodi ta Saksamaale, kus ta Wene 1905. a. rewolutsiooni lahtipühkemiseni oli. Sõitis Wenemaale ja wõttis aktiivselt rewolutsioonilisest tegewusest osa. Reaktsiooni wõidule pääsemise all tuli Levinél kannatada. Istus tükk aega wangimajas, kuid tõenduste puudustel mõisteti wabaks. Selle ajajärgu kohta käib ka toodud jutustus. Saksamaa rewolutsionist wõttis Leviné „Spartakuse“ liikmena osa, kuid kodanline kontr-rewolutsioon maksis Levinél elu. Juuni kuus 1919. a. mõisteti ta Münchenis, kui „riigikorra“ wastane surma ja otsus saadeti kohe täide. —R—

Rõõm ja mure.

— — — Rind lõpmata armastust rahwale täis, te surite lahinguwäljal — — — kõlab laul täis sügawkurbi tooni.

Helisewad õhus algussalmide pikaldased, lainetawad read, paisudes lõpuolele tugewaiks ja siis jällegi langedes leinamarsi wõrdlemata rütmi.

Õhk on täis uimastawaid kewade aroome. On toominga õitseae.

Täis kohawat elu käib kewade teed ja õnnestab hõiskel mäed, metsad, weed. Ei jõua maitsta, ei suuda wõtta kõiki, mis pakub loodus.

Kewad pühitseb rõõmupidu, täis metsikut energiat laulab ta Internatsionaali.

Ja kuidas harmoneerib see looduse rõõm murega, mis peegeldub leinajate nägudel. Kuis sulawad ühte kewade Internatsionaali helid kõlawa leinamarsi helidega!

Kõnnib rõõm murega käsi käessa, rändawad mõlemad samm sammussa.

Ja edasi surnuaia poole liigub leinarong, puusärk üleni kaet pärgega, õhkuwunaste lillede ja lintidega.

Ja järel murelikud, kurwad näod,

kes saadawad lahkunud seltsimeest.

Kõlawad viimased leinamarsi helid. Ja puusärk lamgeb haua kõrwale — sealt paigutatakse ta mulda.

Wiskab loojaminew päike kullaseid walguskiiri üle puude õielatwu, üle inimeste nutet nägude.

Hüütakse järele kallile seltsimehele wiimseid sõnu — sõnu täis kurbi leinahelid ja — siiski täis trotsiwat julgust ja lootust wõitlusse uue tulewiku pärast.

Ja silmad täis pisaraid waatawad päikese poole ja peegeldub neis läbi mure ju kaugelt paistew rõõm:

— — — Ei sellepärast kustu päike, waid paistab nii, kui ennegi! — — —
Langeb sabinal hauda liiw, kuni kerkib kungas.

Lahkuwad seltsimehed üksaawal — sälgakaupa, kuni tühjaks jääb paik.

Weel wiskab päike wiimseid kuldawaid kiiri üle punaste lillede hauakünkal. Langewad tasa walged toomehelbed.

Kuid loodus laulab kewadist rõõmulaulu... —lu.

Arreteeritud noortöölised sl. Wilhelmine Klementi ja Helmi Niineberg.

Noorsoo organiseerimine ja kodanluse kõlbluse apostlid

„Meie waba arenemise nimel ärge kiisake noortsugu taga, ärge tehke neist mätreid“, waid „lastagu noortsugu wabalt poliitilisten ideeden arenda, ärgu kistagu teda toore jõuna tege wasse wõitlusse, ärgu kaswatagu mehaanilist sõnakuulmist, ärgu ehitagu kasarmu myyre inimese ymber maast madalast!“ Kes seda kirjutab?

„Waba arenemise nimel“ kirjutab Pitka „Walwe“ ja „wabalt arenemist poliitilisten ideeden“ nõuawad tarapiitlased. Uued noorsoo organiseerimistöö näitajad, ent wanad kulunud kõlbluse, wabaduse jne. apostlid. Nad seisawad suure tee ääres kui werstapostid ning karjuwad: inimsuse nimel! Wõimaldage neile waba arenemist, et nad aru saaksid, mida tahawad ja kuhu püüda.

Noorsoo organiseerimine peab minema waba arenemise nimel. Aga mis lausuwad Baueri kõlbluse apostlid? Karjased taewaliidu talust ei ole nii sentimentaalsed. Nende seas walitseb taewalik distsipliin, mida ka noorsoo käest nõutakse.

Haridustegelaste nõupidamisel wastuõetud resolutsioonidest loeme noorsoo organiseerimise kohta: „koolide wahelised õpilaste organisatsioonid on lubatud kohaliku kooliwalitsuse järelwalwe all ainult teaduse-, kirjanduse-, muusika-, spordi- ja karskuse alal. Peale selle tuleb toetada skoutismi ja noorseppasid. Nendes ühingutes on juhtimine õpi-

laste käes, kuid juhtiwateks nõuandjateks on õpetajad, kes asjast huwitatud ja asjaajamise eest wastutawad“. Eks ole eeskujulik kasarmu kord niisugustes noorte ühingutes! Õpilaste käes on „juhtimine“ aga õpetajate käes „juhtimise juhtimine!“

Imelikke asju elab meie „demokraatlik“ kodanlus üle. Mõtete segu on suur nagu Paabelis. Wend ei mõista wenda, kurnaja kurnajat. Wõi on see „waba arenemise nimel“ kiikamine ainult silmamoonutus ehk nina tuule poole pööramine?

Silmamoonutus nende juures, kes oma klassiwahesid wäga hästi tunnawad. Pitka-meestel on „waba arenemise“ jaoks mõtteid ainult miipalju peaaajudes, kui palju neid oma seisukorra kindlustamiseks tarwis läheb. Noor-seppade organisatsioon peab sirguma tugewaks isamaaliseks lööksalgaks, kes töölisnoorsoo liikumist kuulipildujatega taltsutab. Kuid mis jääks Noor-seppadel teha, kui töölisnoorsooliikumise Bauer juba alguses häwitaks? Pitka mureseb oma poistele tööd. Ta ei karda rewolutsiooni. Las tuleb, küll me näitame.

„Walwe“-meeste pikk keel ei ütle wälja: kodanline riigikorj koduneb, töölisnoorsugu on ta hauakaewaja. Seilepärast on sealtpoolt wälja heidetud „waba arenemise“ noot ainult selle raha teine külg, mida Baueri rahapajas wal-

mis lüüakse. Kumb külg õigem, see pole veel otsustatud.

Teine lugu on tarapiitlastega. Nad keeravad mina tuule järele. Klassiwahekordadest pole need „wahepealsed“ kunagi aru saanud ega jõuagi aru saada.

Tarapiitlane leiab noorsoo organiseerimise alal, et „on tarwis jälle humanseile püüdeile elun nende õige wäärtus anda. On tarwis, et noorsoo silmin isamaalsuse ja spekulatsiooni, wabaduse ja toore jõu mõisted ühte ei langeks“.

Spekulatsioon ja isamaalsus, isamaalsus ja spekulatsioon tähendawad nüüd ühte mõistet — isamaad. Tarwis neid lahutada. Kuidas seda teha? — Noort-sugu ei pea kistama „toore jõuna tegevasse wõitlusse“. Nad kutsuwad wõitlusse parema ilmakorra eest „waimliste sõjariistadega“.

Aga kuidas wõib noor tööline oma isa wangist wabastada, kes seal istub kommunisti ideede „heaks“ kihutustöö tegemise pärast? Wõi kuidas wõib „wabal poliitilisten ideeden“ areneda, kui õpilane ehk õpetaja sellepärast koolist wälja wisatakse, et neil ideed peas on?

Siin wõitleb noorsugu just toore jõu vastu. Pehme selgrooga haritlased niisugust wõitlust ei tunnista. Sellepärast ütleme: Nad pörawad mina tuule järele. Üleilma on wõtetud kursid Moskwa poole. Koostöötamine kodanlusega ei anna mingisuguseid tagajärgi ja algab uue „tõde“ otsimine. Pime ootab päikese tõusu.

Niisuguste plaanidega esinewad kodanluse apostlid noorsoo organiseerimise alal. Ühed töötawad teadlikult noorsoo waimu nürimise kallal. Teised (tarapiitlased) töötawad lameda „waba inimese“ arenemisega kodanlusele soowitawas sihis.

Meie peame selle lameda intelligentliku targutuse vastu seadma noorsoo klassilised organisatsioonid ja noorte selge proletaarlik mõistus. See on wõitmata kants kodanluse tuuletallajatele üldse.

Kui siitamaani noorsoo organiseerimine on kannatanud proletaarlise organisatsiooni puudusel, siis peame nüüd niisuguse organisatsiooni aseainena ära tarwitama noorte komisjonid töölisisustate juures. Ühisustate kaudu pääsme töölisnoorsoo juurde, kes meie noorsooliikumise sisuks on. Nende seas on waja

organiseerimistööd esimeses järjekorras teha.

Üle Eestimaa on üksi popside lapsi 10—16 aastaseid 4.632 hinge. Mõisatöölise ja muu waese töörahwa lapsed siia juurde arwamata. Linnades ulatab noortööliste arw üle wiie tuhande. Nii saame puht-proletaarlist noortsugu juba üksi 15 tuhat hinge, kes praegu wäljaspool organisatsiooni seisawad. Misugune suur noorte sõjawägi!

Kuidas nende ligi pääseda, neid organiseerida? Töölisisustate kaudu, sest muud teed meil praegu ei ole. On isa ja ema ühisuses, siis toob ta sinna ka oma lapse, ehk sünnib ümberpöördu.

Noorte komisjonide asutamisele tuleb kohe asuda. Töö tegemine seal tuleb nii sisse seada, et noored töölised sealt omaksid arusaamise oma seisukorra kohta. Nendele peab seal klassiteadwust õpetama. Kuidas seda teha? Komisjon peab iga nädal koosolekuid. Peale üldise tegewuse noorte majanduslise seisukorra wäljaselgitamises jne., on tarwis koosolekuid pidada, kus eriti käsitatakse töölise klassiwõitluse ajalugu, mis noorele oma klassi eesmärke aitab seletada. Üles astuwad agaramad noored ise, tehes tähtsamate küsimuste kohta ettekandeid. Teised wõtawad läbirääkimistest osa, küsiwad seletust wõi täiendawad ettekannet.

Küsimustest, mida esialgul ettekanda, oleks mõned:

1) Ülewaade töölisliikumisest. Ühisuse tähtsusest. 2) Miks peab ühisus klassiwõitluse alusel seisma? — Ta on tööljate seisukorra parandamise eest wõitlew keskkoh. Mis tegi ühisus sotside ajal ja mida ta peab nüüd tegema? — Sotsid tahtsid ühisusi muuta kodanlise riigi abiasutusteks. Sellepärast ei teinud nad tegemist töölise seisukorra parandamisega. Nüüd koondawad ühisused töölisi wõitluseks kapitali vastu. 4) Ühisus ja poliitika. — Kuidas tuli poliitika ühisusse? Ta nõudis wangistatud ühisuse esimehe wõi sekretääri wabastamist. Pani nende perekondade toetuseks korjandusi toime. Nõudis töölistele ühinemise wabadust. Ei teinud kodanlusega kokkuleppeid. Siis kisen-dati sotside ja kurnajate poolt: Ühisused ajawad poliitikat. Töölise poliitikat peawadki ühisused ajama. 5) Ühisuste seisukoht maksude, töötatööliste jne. küsimustes. — Nõuame töötatöölis-

tele riiklist toetust. Maksud rikaste peale.

Ka niisugused lihtsad asjad, näit., kuidas ühisusele uusi liikmeid juurde võtta, waja noorte komisjonides arutusele võtta. Noored töölised peawad linnades tööraha üldkoosolekutel ühisuse tähtsust seletama. Maal waja ta-

lust talusse käimist korraldada uute liikmete juurewõitmise sihil. Töölisnoorsoo energia peab igalpool wanemate tööliste rõhutud meeoleu tõstma.

Asume tööle oma klassiteadwuse tõstmiseks ja töolisteliikumise elustamiseks, sest — meie, noorte päralt on tulewik!
Aprill, 1922. —ing—

Ilmalik leer.

Kirik marsib, papid loowad jõudu! Waadake ja kuulake ainult kõnesid „kirikupäewadel“, pange tähele „Päewalehe“ ja „Kaja“ kirjutusi, pidage silmas kiriklõkkude (isegi mitte lihtsalt kristlõkkude, waid otsekohe kiriklikkude!) noorsoo-ühingute asutamist. Ja saab selgeks, et reaktsiooni eesotsas tungib must mantel, piibel käes, waga nägu peas ja piits hõlma all.

See ei ole mitte ainult hingedepüüdmine. Ei, papid, kel ei puudu teatud manööwerdamisoskus ja poliitilised kogemused, kes on aastasajad palwetanud Aleksandrite ja Nikolaide eest, ning selle eest wõinud tarwitada kirikmõisu, sunduslikult oma lambakarja mobiliseerida kõiki kihelkonna elanikke, wõtta matti „jumalaarmu“ andmisel, lapse sündimisel ning rauga suremisel, leeris ja laulatamisel, — need rongad on walmis „meie kallist iseseiswat wabariiki“ tunnistama, õigeks kiitma ning toetama — ainult hea wastutasu eest.

Ja see wastutasu on — riikliku wõimu abi surewa kiriku hinge alalhoidmiseks.

Riik oma Bauerite ja Einbuntidega appi papile. Papp appi riigile. Siis peseb käsi kätt, tagurlus kallistab tagurlust.

Kus on see jõud, kes wastu peab astuma keskaja pimedusele, hulkade orjuses hoidmisele, piibli abil ning tööraha rõhumisele hinge päästmise tõtusel? Kas riigiwõim, kes Baueri poliitikat ajab? Wõi tööerakond, kes maaliidu kristlaste ning eduerakonna kiriklaste oheliku otsas käib?

Töölisklass!

Ja proletaarline noorsugu peab ses kirikuwastases wõitluses eeli minema. Noor tuli peab puhastama rakuskätreid keskaja kõntsast, mis weel laiadel

töörahwahulkadel silmad kinni peab klassiwastolude, nende sõbrate ja waenlaste peal, ja ühtlasi tammi ette tegema pealetungiwale pappide wäele.

Üheks kirikluse mõju alalhoidmise abinõuks on leer wõi peakool. 90 naisproletaarlast-ema 100 hulgast on weelgi arwamisel, et tema poeg wõi tütar muidu mitte päris täisealine ei ole, kui ta pole leeris käinud ja papi poolt õnnistatud — abiellu astumiseks ja muudeks niisugusteks asjadeks! Selles arwamises on tihti isegi need emad (ja ka isad), kes pole usklikud ja koguni kirikuwastasedki.

Peakool, leer, on aastasadade wältel hulkadele sissejuurdunud komme. Sel teel aga poogib papp meie noorsoole oma waimunatukest külge, leiab võimaluse noorte keskel töoliswaenulist kihutus: teha ja ühtlasi — maksude wõtmisega — kiriku tühja kotti püsti pidada.

Sellele kiriklisele kombele peab töölisnoorsugu halastamatut wõitlust kuulutama!

Aga kuidas wõidelda?

Kõige lihtsam see: boikott leerile!

Kuid kas on see kõige mõjuwam wõitluswiis?

Ei!

Wõrdlemisi wähe on neid noori, kes boikotti ellu wiiwad. Suured hulgad leiawad, et neil midagi nagu puudu jääks. Nad annawad järele wanale „heale“ kombele emade ja tädidde mõjul.

Kui tahetakse noorsugu hoida joomise eest, tuleb talle wõimaldada wastaw waimline tegewus ja kohane sport, sisurikkam elu; äratada noorsoos ühiskondlikke huwe.

Kui tahame wõidelda kirikliste kom-

metega, peame asemele seadma oma viisid, proletaarilised kombad.

Kirikliku moraali asemele hakkame meie õpetama oma proletaarlist kõlblust; katekismi tuupimise wahetame sotsialismi õpetusega ja klassiwõitluse ideede propageerimisega.

Ja kas ei ole meie noortel proletaarlastel hädatarvilik siis, kui nad täisealisteks saamas, kui nad, nagu öeldakse, ellu astuvad, — tutwuneda tööliikumise ajalooa, majandustea-

duse algmõistetega, materialistilise ilma waatega, elementaarsete terwishoiunõuetega?

See oleks tõelik proletaarline peakool, mis mitte ainult wastukaaluks ei saaks pappide leerile, waid mis määratud kasu tooks wõitlewa klassi noorsoole.

Niisuguse „ilmaliku leeri“ peame meie töölisnoorsoole organiseerima!

Niisuguse „noorproletaarilise ülikooliga“ peame ühe hoobi andma kirikule.

Noorte klubid Nõukogude Wenemaal.

Missugused ringid peaks klubi juures olema ja kuidas neis töötada.

Ringide rohkus, kui ka nende tööwõime, on tingitud ringide juhatajate — ringide töökorraldajate oskusest ja rohkusest. On sellekohased jõud igalt teaduse alalt klubil saadawal, siis wõib klubi ringide korraldamisele asuda. Kuid tihtilugu tuleb ette, et klubi organiseerib ringe hulgawiisi ja ei rehkenda käepärast olewate jõudega. Tagajärg on see, et ringid kiratsewad ja noored, kes esialgul ringidesse registreerused, sealt eemale jääwad. Sarnased nähtused mõjuwad aga klubi elu peale halvawalt. Sellepärast klubide ringide organiseerimisel, peawad klubide ringide töökorraldajad kõige pealt arwele wõtma jõud, kes ringide töid peawad juhtima. Neid wõib leida noorte kui ka wanade keskel. Kuid siinjuures tuleb silmas pidada, eriti kui noorte ringid töötawad ühise klubi juures, ja kui nad töötawad wanadest lahus, ja kui ringi organisator wõi wanem on määratud klubi juhatajuse wõi nõukogu poolt, et see ringi wanem, lektor, wõi tööjuhataja kaasa elaks noorusele ja edendaks nooruse loowat jõudu ja algatuswõimet. Ainult siis kui klubide ringide tööd on rajatud tema liikmete laialdasele isetegewusele, kui kõik waelustest ehk teisist ringi loomistööst osa wõtawad — arenewad ringide liikmed iseseiswateks, teadlikkudeks töötegitajateks ja neid wõib siis kasutada tagajärjerikkalt omandatud aadete ja oskuse edasiantdumiseks ja elluwimiseks.

Töolistel, kui ka noortöolistel, peab kõige pealt selge arusaamine olema oma klassi seisukohast. Muidu on ta tuule-

lipp ja oma klassiwaenlaste mängukann, kes teda oma huwides kasutawad ja kurnawad.

Kuid missuguses ringis omandab noortööline oma klassi seisukohale wastawa, õige ilmawaate? Selleks tuleb tal töötada marksistlikus ja poliitilises ringis.

Marksistlik ring.

annab talle teoreetilisi teadmisi teaduslistest sotsialismist ja kommunismist. Marksistlikus ringis õpib noortööline tundma Marx'i majanduslist, kui ka filosoofilist õpetust. Siin tutwuneb ta tööliste klassiwõitluse ajalooa. Kui wõimalik, wõib töökawasse wõtta weel majandusteaduse õpetusest kapitalismi ajajärgu käsifamist jne. Kõige suuremaks töötakistajaks klubi ringides meil Eestis on wastawate käsiraamatute ja kirjan-duse puudus. Wenemaal on ses suhtes töötamise wõimalused head. Klubide juures asuwates raamatukogudes on sellekohane kirjandus saadawal. Kuid siin tuleb leida teid ja kasutada ka saadaolewat kirjandust. Nii wõiks tarwitada: Karl Marx ja Fr. Engels — „Kommunistiline manifest“. Kes wenekeelt mõistab, wõib lugeda Marx'i majanduslise teooria omandamiseks Karl Kautski „Majandusteaduse õpetust“. On eestikeele tõlgitud sms Pöögelmani poolt. Majandusteaduse õperaamatutena wõib kasutada H. Pöögelman — „Majandusteaduse õpetus“, Bogdanow — „Majandusteaduse õpetus“. Marx'i filosoofilise teooria, ehk ajaloolise materialismi, tundma õppimiseks tuleb lugeda: „Kommu-

nistline manifest“ F. Mehring „Ajalooline materialism“ (on tõlge), Fr. Engels — „Anti-Düring“, Buharin — Ajaloolise materialismi teooria“, Gorter — „Ajalooline materialism“. Peale selle peab iga noortöölise lugema kõiki Marxi ja Engelsi töid.

Poliitiline ring

seab oma ülesandeks noortöölisi tutvustada klassivõitluse päevaküsimustega. Siin arvestatakse nii „oma“ riigi sise-, välis-, kooli- jne. poliitikat, kui ka teiste välisriikide tähtsamaid poliitilisi küsimusi. Arutatakse seadusandlust, tööliste nõudmistest kawa ja võitlusviise. Töö on väga laialdane ja oleneb ringivanema kasvatuslikust ja organiseerimisest võimest, kui ka ringi liikmete initsiatiivist. Töö süvendamise mõttes võib ringi tööd järgida gruppidesse, liikmete arenemise kohaselt. Ainena ja materjalidena tuleb tarvitada poliitilise sisuga kirjatöid, broshüüre, ajalehti jne.

Noored, kes seltskondlisest ja poliitilisest elust tahavad osa võtta, peavad end ka kõnekunstis harjutama. Hea kõnecleja mõjub massi peale alati rohkem kui sõnaahter õpetlane. Muidugi peab tal seltskondlist vilumist ja teadmist olema, et awalikult esineda.

Kui meie, noored, kes uue ühiskonna ülesehitajad, peame selle korra teostamise juures niivõrd teadlikud olema, et meie iga nähtuse kohta suudaksime enesetele aru anda, iga küsimust lahendada ja teostada, siis peame end tutvustama kõigi teaduslike, tehniliste, kui ka praktiliste küsimustega. Ainult igakülgsest arenend noortöölise tunneb end uues ühiskonnas tõelikuna liikmena. Selleks asutavad noortöölised klubide juures, kui üksi võimata, siis wanade seltsimeestega koos, ringid, teaduslike, tehniliste, ning praktiliste küsimuste tundmaõppimiseks.

Loodusteaduslik ring

tutvustab noori niisuguste küsimustega, nagu maakera tekkimine, esimese inimese ilmumine jne. Sellega aitab ta hävitada usulisi eelarvamisi, juhtides noori elu waatlusele. Selle ringi töö peale tuleb eriti suurt tähelepanu pöörata.

Kui instruktori või pedagoogi ei ole saadaval, võib kasutada raamatuid ja broshüüre. Ringis tuleks läbiwõtta tutvunemine inimese kehaga (anatomia),

elajariik (zooloogia), taimeriik (botanika), anorgaaniline ilm (füüsika, keemia). Ring võib korraldada tihti ekskursioone muuseumidesse, põllule, metsa ja mujale, kus wastawalt õpikawale aega saab kasutada looduse waatlemisega, ning koguda kollektioone taimedest, putukatest, mineraalidest jne.

Kogu töö oleneb muidugi liikmete isiklisest huwist. Näituseks maal võiksid noored põllumajanduslike küsimusi arutada. Tehniliste ja praktiliste küsimuste lahendamisel walib iga noortöölise oma tööalale wastawa ala ja täiendab end sellel alal. Kogu töö peab korraldatama kokkukõlas liigete isetegewusega. Siis saawutame noorte elus selle kokkukõlalise mitmekesisuse ja ilu, mida kommunism meilt, kui uue ühiskonna loojalt, nõuab.

Kirjanduslik ring.

See ring seab oma ülesandeks: luwitada noori kirjandusega ja istutada neisse armastust raamatute vastu, kui ka õpetada noortöölisele oma mõtteid kirjas väljendada.

Selleks korraldab ringijuhataja rewolutsiooniliste kirjaniikude õhtuid, ehk loeb ja seletab nende töid, mida pärast üleüldiselt arwustakse. Kirjaõpetusel tehakse noortel ülesandeks läbilõetud kirjatöö oma sõnadega edasi anda.

Klubi juures, kui sellekohased eeltingimised olemas, on tarwilik organiseerida veel muusika, laulu, dramaatilise, kunsti, spordi jne. ringid.

Tähtis osa klubi elus on

Ekskursioonidel.

Ekskursioonid võiwad olla: 1) lõbu ehk jalutus ekskursioonid, 2) teaduslikud ja 3) agitatsioonilised.

Lõbu- ehk jalutus-ekskursioon peab liigetele nende töös waheldust pakkuma. Sellepärast walitakse siin iseäralised ilukohad, ehk esinetakse ekskursiooniks määratud kohal lõbuetekannetega jne.

Teaduslike ekskursioone korraldakse mõne ajaloolise, looduslikult ilusa koha, wäljanäituse, muuseumi jne. tundmaõppimiseks.

Agitatsioonilisi ekskursioone võib ette wõtta külasse, kus korraldada miitinguid, ettelugemisi ja huwitada ringide mitmekesiste ettekannetega küla noorust ning tõugata teda klubide organiseerimise ja enese harimise tööle.

Klubi juures peab olema muidugi

Raamatukogu,

kust ringid oma tööks materjaali saavad. Raamatukogu asutamisel tuleb tema korraldajal tutvumeda raamatukogu korraldamisega. Eesti keeles on ilmund Einbundi „Kuidas raamatukogu korraldada“, kust võib juhatust saada. Eeskujuga võib võtta ka hästikorraldatud raamatukogudest. Soovitaw on klubi juures korraldada, kui selleks ruumid kohased on, —

Museumi ja klubi tööde väljanäitus

Selleks peab klubi kõik oma ringide töö — kirjatööd, ajakirjad, diagrammid, statistilised andmed, kolleksioonid jne. kokku koguma ja neid väljanäituseks korraldama. Niisugused väljanäitused annavad klubi töö tagajärgedest selge ülevaate.

Mängud klubis

Klubis võib korraldada tööde vaheajal ja wabal ajal laste mängu. Niisuguste mängude korraldamisega on võimalik ka nooremaid, kui klubi liikmed, klubi külge siduda, neile klubi huwitavaks teha. Mängude korraldaja peab oskama mängude walikuga noori klubisse meelitada. On tarwis wanemaid klubi liikmeid siduda uutega, mis kindlustaks klubile alalise liikmete kaswamise ja osawõtu klubi tööst.

Klubi päewaraamat.

Klubi päewaraamat peab peegeldama kogu klubi elu. Temas võib igaüks kirjutada ja märkusi teha klubi tööde kohta. Klubi päewaraamatu pidaja registreerib kõik juhtumised klubi elus. Näituseks „täna töötas nii- ja niisugune ring, nii- ja nii paljude osawõtjatega“. Sarnased märkused annavad ajalooliku ja statistiliku materjaali klubi tegevusest.

Noorsoo liikumine Eestis ja välismail.

Noorte komisjonid.

Tallinna tööliseühisustes on loodud noorte komisjonid, kes peawad töölisnoorsoo organiseerimist korraldama ja liikumist juhtima.

„Noores Töölises“ nr. 3, kirjeldasime lähemalt, missugused ülesanded neil komisjonidel, kuidas nad moodustatakse, kui lai nende tegupiir ja mis moodi nad tegutsewad.

Siin peab alla kriipsutama, et komisjonid, mis moodustatud, on agarat tegewust näidanud. Klassitaadwuse tõstmiseks on komisjonides omawahelised waelused käimas, ühe ehk teise teema peale, hulkadele korraldatakse koosolekud. Metallitöölise ühisuse ja ehitustöölise noorte komisjon on juba rahwakoosolekuid korraldanud. Suwisel hooajal on hakatud sporti ja jalutuskäike organiseerima, mis häid tagajärgi annud.

Noorte komisjonide ülesanne ei seis muidugi sõnade weeretamises ja üldiste lausete korrutamises, waid neil tuleb päewaküsimustega tegemist teha. Noorte komisjonides olgu alati päewakorral kõige põlewamad töölisasja küsimused,

arutatagu läbi wabriku sündmused töölisühisuste korraldused ja kawad, üldse, komisjonid peawad endid ülalpidama, kui tõsised töölisnoorsoo eesrinnas wõitlejad ja organisatsioonid, kes töölisliikumise kursis.

Komisjonides tuleb maksuma panna seltsimehelik dissipliin. Ei tohi kunagi lubada, et komisjoni koosolek pidamata jääb, ehk, et komisjoni koosolekud muutuksid kohwilaudlikuks või hilparakate klubi „kooswiibinguteks“.

Tööd peab tõsiselt tegema, sest töölisnoorsool on ajaloolik ülesanne täita.

Noorte komisjonid on loodud metalli-, puu-, keemia-paberi-, kiu-, transport-, naha-, trüki-, ehitustöölise ja maitseainete walmistajate ühisuses. Ühisuse juhatused, kus weel noorte komisjonid moodustamata, tehku seda kohe.

Kesknoorkogu noorte komisjon töötab korralikult. Ta juhib komisjonide üldist tööd ja annab tarwilikke näpunäiteid.

Narwa seltsimehed on noorte komisjone looma hakanud. Port-Kundas on n-komisjon ellu kutsutud.

Ja loodame, et lähemal ajal kõik töölisühisused üle maa, noorte organiseeri-

misele vastu tulewad ja töölisnoorsoo liikumises abiks on, noorte komisjonide moodustamises. Tehku seda kõik klassiteadlikud töölised!

Iseseiswas Sotsialistlikus Töölise Parteis on noorte komisjon loodud ja noorte osakond asutatud, siia tuleb tähelepanu noortel töölistel pöörata.

Noortest ehitustöölised.

Et ehitustööd kestavad suvel wast 7—8 kuud, siis peavad ehitustöölised selle aja jooksul teenima nii palju, et võimalduks äraelamine aasta läbi, kui ei taheta teiste töölise, palkasid alla suruda, minnes töötutena wabriku wärawa taha. Mitte paremas seisukorras pole noored ka lauawabrikutes ja linna ehitustööl: Lauawabrikutes, olgugi, et seal tööd peaaegu aasta läbi, on palgad ja töötingimised wäljakannatamatud. Palgad kõiguvad 100—120 m. wahel päewas, sealjuures weeretatakse noortele raskemad tööd ja summitakse ületunde tegema. Wastuhakkamise korral, nagu harilik asi, leiab noortööline enese wärawa tagant. Linn on kõige ülbem töölise kurnaja, seal puuduvad ka needki määrused töökaitse seadused, mis mujal maksawad. Kõige wäiksema „eksituse“ eest heidetakse tänawale. Töölise wanemaid pole õigust walida jne. E. E. T. Liidu noorte-komisjon moodustati aprilli kuus. Sellest ajast on ta töötanud kawakindlalt. Korjanud teateid noorte elust, ja töötingimistest, elustanud organiseerimist noorte töölise ridades, korraldanud organiseerimise koosolekuid j. n. e. Neil päiwil kutsuti ellu ka jalgpalli grupp, mille eesmärgiks luua side noorte töölise ja Liidu wahel. Rõõmustawaks nähtuseks on, et noored energiliselt tööle on asumud. Noored on aru saanud, et nende elujärje parandamine seisab ainult töölise eneste kätes ja selle teadmiseega on hakanud noored koonduma E. E. T. Liidu ümber, ühiseks wäerinnaks kurnajate vastu. Suurem osa ehitustöölisi seisawad alles ükskõikselt eemal organiseeritud töölise ridadest. Noortel tuleb aktiivselt tööle asuda eriti eneste ja siis ka wanade organiseerimiseks.

Selleks jõudu!

Noortest töötatöölised.

Wabariigi tööbörse toob andmeid kõigile ja kõigile, et tööpuudus Eestis wä-

heneb, aga tegelikult wõib wastupidist tõendada. Sadade wiisi ootab tööstuste wärawate taga töötuid noori.

Meile kirjutatakse noorte töötatöölise ringkondadest: „Päewalehe“ kuulutuse peale läksin 21. juunil s. a. shokolaadi wabriku „Renomé“ wärawasse: sellesse tehasesse pidi kaks töölise wõetama. Eemalt paistis suur inimeste kogu. Selgus, et umbes sada töötat töölise eli kokku kogunud. Nagu tähendatud, waiati kaks töölise. Ilmus keegi kõhukas härra. Nõudis ainult meid, kes ennem sellel alal töötanud ja kellel sellekohased tunnistused. Töölise pärimisele, missugusi töölisi wajatakse, wastari, et üks pakkija ja teine kurntaja. Imelik, igalt poolt nõutakse tunnistust, ole sa kårumees wõi karjane.

Ja „Renomé“ wärawas olid enamasti noored töölised. Peremees aga ütles: „noori ma ei tarwita!“

Ettewõtjad noortöölisi wäljaheitmas

Noortöölise wiletsa olukorra pärast on alalised kokkupõrked tehase juhatusiga, kus harilikult langewad esimesed — rännates wäljawisatutena wärawa taha.

Kuid noored ei ole unustanud endi ülesandeid, nad on töötanud organiseerimiseks ja ühistunde õhutamiseks.

Ka noortöölisega pole kurnajad „puhastustööd“ unustanud tegemata, waid on püütud wälja heita igat mõtlejat.

Neil päiwil kihutati wärawa taha ekspeditsioonist „Ilmarises“ energiline sms A. Kõwamees, kelle surma patt seisis selles, et ta julges „töökaitse“ kommissari ees (kes siin harwa wastumeelselt enda nägu näitab) õige seletusega noortöölise seisukorrast esineda: isandatele tõtt suu sisse õelda. Isandate ülbuse ei kõtuta weel noori töölisi! —nu.

Kollase ja 2½ noorsoo internatsionaalide „ühise wäerinna“ loomine.

Nagu meie „Noor Töölises“ nr. 2 juba waremalt kirjutasime, seadis 2½ Noorsoo Internatsionaal (ametlikult sotsialistikkude noorsoo ühingute rahwuswaheline ühendus) endale külesandeks kõikide sotsialistikkude-proletaarikkude noorsoo ühingute ühendamise. Et selle ühendamise alla 2½ N. I. seletuse järele ka Kommunistlik Noorsoo Inter-

natsionaal pidi kuuluma, siis ei ole huiatuseta ära märkida seda, et kõik 2½ N. I. poolt senini ette võetud sammud kollasele N. I. sihtade tegemiseks on kujunenud. Arusaadav ka, sest tema kõige suurem organisatsioon — Saksa sots. prolet. noorsugu ja peale selle Prantsuse organisatsioon on õige sõbralikus vähekorras kollase noorsoo internatsionaaliga.

Nagu „Jugend Korrespondenzist“ loeme, on 14. ja 15. jaanuaril s. a. Leipzigi nende kahe noorsoo Interni „ühise väerinna“ loomise konverents ära peetud.

Niisama, nagu nende waimlikud juhid Vandervelded, Adlerid j. t., ei pea ka need noored töölisnoorsoo „heategijad“ tarvilikuks töölisnoorsoo hulki informeerida endi tegewusest. Töölisnoorsoo ühine väerind paistab neile kui kahe poole „diplomaatide“ waheline leping, millega siis ühel heal päewal noorsugu õnnistada tahetakse, sest konverentsi aruanne on ainult mõnesõnaline ja ei tooda temas ette kummagi Internatsionaali seisukohti ega arwamisi ühe ehk teise küsimuse kohta. Nii näituseks, konverentsil oli arutusel militarisimi küsimus. Sotsiaal-isamaalased, kes neli aastat käed süles istusid ja midagi ära ei teinud, et määratud weresuuna lõpetada, waid seda weel tagant õhutasid, leiawad järsku nüüd, et nad täielikkudeks antimilitaristideks on saanud. Konverentsi aruandes on selle tähtsa küsimuse kohta ainult mõni sõna toodud: „Konverentsil olid mõlemi Internatsionaali waatekohad esitatud. Osustati küsimuse läbiarutamine jätta üksikute ühingute ülesandeks, et sellega järgmiseks konverentsiks küsimuse lahendamist ette walmistada.“ Missugused olid kummagi Internatsionaali waatepunktid? Mis seisukohad awaldati waelustes? küsib iga töölisnoor. Kuid kuhu sa kipud! See oli ju Internatsionaalide konverents ja — sina oled ju ainult töölisnoor. . .

Selle konverentsi peaülesandeks oli nende kahe Internatsionaali ühes töötamise küsimuse arutamine, millest mitte midagi wälja ei tulnud. Pealegi kaotas 2½ NI seal enda kaks seisukohta, millest ta seniajani täie suuga lobises. Esimene oli see, et töölisnoorsugu pidada täiskaswand töölistele eeskuju andma ühise Noorsoo Internatsionaali loo-

misega, kuid seal juures unustas ta ära, et 2½ NI omal ajal just wastupidise näituse tõi Noorsoo Internatsionaalist wäljaastumisega. Nüüd pidi 2½ NI tunnistama, et „proletaarlikkude noorsoo organisatsioonide ühendamine ei ole läbiwiidaw ennem, kui on kaotatud lõhe tööliste liikumises“. See hiljaksjäänud tunnistus tõendab jällegi, kui wõrd walelikud olid tsentristide seletused selle üle, et nad pole loonud 2½ NI töölisnoorsoo liikumise lõhkumiseks, waid „töölisnoorsoo ühise wäerinna loomiseks“.

Teine seisukoht, mille nad maha jätsid, oli „kõikide proletaarlikkude noorsoo organisatsioonide ühendamine“ — nende hulgas ka kommunistlikud. Kuid nagu aruandest näha, pole need kuldse kesktee kangelased sõnagi lausunud. Noorsoo Internatsionaali üle. Senikaua kui jutt oli deklaratsioonidest, olid mõlemad Internatsionaalid kõikide töölisnoorsoo organisatsioonide ühendamise poolt niipea, kui tuli tegude juurde asuda, kadus julgus, unustati lubamised ja mindi otsustawalt paremale poole. Leipzigi konverentsil taheti meelega surnuks waikida Komm. Noorsoo Internatsionaali. Ent tõeolu on see, et Komm. N. I. hulga suurem mõju on töölisnoorsoo peale, kui kollasel ja 2½ NI kokku, sellepärast tuleb ka naljakana ette nende katse Komm. NI. surnuks waikida.

Aruande järele otsustades ei räägitud töölisnoorsoo wäljakannatamata seisukorra ja selle parandamise kohta konverentsil mitte sõnagi. Niisugused on siis proletaarliku noorsoo „esitajad“.

Ent nende abitute ja saamatute katsete peale waatamata teostub töölisnoorsoo ühine wäerind Komm. NI eestwõttel, nagu meie seda näeme Saksamaal, Austrias ja Schweitsis. —R—

Rahwuswaheline noorsoo liit.

Praeguse kapitalistliku ühiskonna kuritööd on nii suured, nii hirmsad on tema poolt ellukutsutud wiletsused, et isegi kodanliku ja intelligentliku noorsoo poolt ikka tihedamini ühe ehk teise nähtuse wastu, mis kapitalismi poolt sünmitud, profesteeriwad hüüded kuuldawale tulewad. Suure imperialistliku ilmasõja tagajärjed kõwendasid iseäranis intelligenti seas emme sõda ja ka sõja ajal nähtawale tulnud patsifismi (rahuarmastust).

1921. a. detsembri kuu lõpul peeti ära Leideni linnas „Rahvusvahelise noorsoo Liidu Hollandi sektsiooni“ kongress. Tähendatud kongressi-kutses on muu seas öeldud, et Liitu kuuluvad juba Schweits, Norra, Daani, Ameerika Prantsusmaa, Saksamaa, Inglismaa, Lõuna-Afrika ja Austria.

Ehk küll ülemaloodud nimekirja õige pikk on, puuduvad meil senini teated Liidu igapäevasest praktilisest tegewusest ja liikmete arvust. Ent iseloomustava pildi saame sellest Liidust Hollandi osakonna kongressi otsustest. Liidu ülesandeks on „tugeva aluse loomine tõelikule rahwaste ühendusele“. See ülesanne on õige udune, sest kes küll ei ole rääkinud rahwaste ühendusest. Küll Wilson, küll Lloyd-George, küll werejäänulised Prantsuse imperialismi esitajad. Milles seisab siis wahe „tõeliku rahwaste ühenduse“ ja olemas olewa (ehk küll ainult paberil) „Rahwaste Liidu“ wahel?

Ka rahvuswahelik noorsoo Liit ei osanud mööda minna sellest põhiweast, mille otsa komistawad kõik radikaalsed kodanlikud noored. Kogu nende liikumine on enamalt jaolt juhitud ühe ehk teise kapitalismi tagajärje wastu, kuid tõelikust põhjusest on nad kaugel. Walmistades enda resolutsioonisi, ei wõtnud Liidu Hollandi sektsioon mitte wae-waksiki järele mõelda rahwusliku wiha-waeru põhjuse üle, millega ta wõidelda kawatseb. Lihtne tõde, arusaadaw igale wähegi teadlikule noortõelisele, et sõdade põhjus seisab kodanlikkude riiki

le imperialistlikus poliitikas, mis põhjeb kapitalismi sügawatel majanduslikkudel wastoludel, jääb kodanlikule-intelliigentlikule noorsoole seitsme pitseriga raamatuks, sest nende arusaamine ei ulata üle kitsaste kodanliku ilma raamide. Neile paistab, nagu oleks rahwuslik wihawaen ja rahvuswahelikud kokkupõrked kas taewast alla kukkunud, ehk wäljakutsutud mitmesugustest kombe- ja wiisakusewastalise iseloomuga asjaoludest.

Õrumiste ja kokkupõrgete tõelikkude põhjuse arusaamatusest kujuneb wälja ka Liidu abitus „tõeliku rahwaste ühenduse“ eest wõitluswiiside näitamisel. Kuid tõsiselt wõttes polegi Liidul tahtmist mingisugust wõitlust pidada.

Faktiliselt peab ta tegewus piirduma ainult waimlise jutlusega: „wennaliku

armastuse waimu ärafamine“, „wõitlus kõigega, mis äratab wihawaenu“ jne. Kõik see — on head ja armsad kawatused, millega sillutatud „põrgu tee“ ja täidetud Hollandi sektsiooni põhikiri.

Neid tahteid kawatsewad nad läbi wiia kongresside toimepanemise, häälekananja wäljaandmise, rahvuswahelikude märgukirjade kokkuseadmise, aruannete jne. teel, wõitlusega ajalehtede walede wastu teiste rahwaste kohta j. p. m. Peab küll arwama, et need inimesed ei ela maa peal, waid kas kuu peal, ehk juba koguni taewas. Kodanlikud riigid ei katkesta mitte ühekski päewaks uute sõdade ettewalmistusi: kõwendatakse warustust, diplomaatia töötab täiel aurul, kuid meie patsifistid, kes wiimasest sõjast midagi õppinud pole, kordawad endi heatahtlikke lauseid, ning ei saa aru, et kõik nende käes tarwitada olewad abinõud wõiksid olla ainult täienduseks kõikide põhjuste põhjuse — kapitalismi ja temast wäljakujunenud militarismi wastu wõitluses. Kuid seda wõitlust peame meie, rahvuswaheliku ühistunde alusel. Ent Liit aga kawatseb toetada üldse noorsool, ilma klassiwahedeta, nagu oleks noorsugu juba iseenesest sotsiaalseks teguriks, nagu ei seisaks noorsoo üksikud osad weresuguluses nende klassidega, millesse nad kuuluvad. Nagu ülemaloodust näha, puuduvad Liidul nii asjalikud sihid, asjalikud wõitluswiisid kui ka asjalik alus.

Liidu abitus tuli terwena nähtawale teadaannimises, et Liit on „poliitilistes suhetes erapooletu“ ja „aspoliitiline“ (poliitikaga mitte tegemist tegew). Kuidas sellest arusaada? Sõda on poliitika, mis wäljakujuneb kapitalistlikust majandusest. Kuidas saab wõidelda sõja wastu ja sealjuures eemale jääda poliitikast? Õigust öelda ei ole see Liit mitte aspoliitik, waid ta on poliitiliselt kahjulik, kuiwõrd ta tõolisnoorsoo seas laiali laotab pettepilte, nagu wõiks ilusate sõnadega ära kaotada, kas wõi ühegi kapitalismi warjukülje ja sõja. Sellele heade tahtmiste ja abituse segule seab proletaarlik noorsugu wastu rewolutsiooniliku antimilitarismi. Rewolutsiooniliku antimilitarismi alusel wõitlema kõik, kes tõelikult püüawad rahwuslikku wihawaenu ja sõda kaotada!

Ülewenemaaline K. N. Ü. konwerents

peeti 16.—19. maini s. a. Moskwas. Konwerents tunnistas, et ühenduses uue majandus poliitikaga töölisnoorsoo seisukorra halvenemine ikka edasi kestab. Peale 4-dat ülewenemaalist KNU kongressi pole asi kuigi tuntuvalt paranenud, sest hulgaline noorsoo töölt lahti laskmine, päewapalga alanemine, tööpuudus ja noorsoo kurnamise kasvamine, eraettevõtjate poolt, kestab edasi. Mõnel pool on isegi osalisi katseid tehtud 4 ja 6 tunnilist tööpäewa ära kaotada, kuid see pole ettevõtjatel õnnestunud. Sarnaste wäärnähtuste kõrwaldamiseks peab konwerents tarwilikuks noorsoo töö riiklikku reguleerimist ja ametiühisuste töö kõwendamist.

Konwerentsil märgiti ära mõningad muudatused ühingu sotsiaalses koosseisus. Nimelt on märgata talupoja noorsoo juurde woolu ja pool-intelligentliku teenijate ja õppurite kihtide kahenemist.

Konwerents tunnistas tähtsamateks ülesanneteks ühingu proletaarliku aluspõhja kindlustamise, ameti- ja tehnilise hariduse arendamise, poliitilis-haridusliku töö kohastumise liikmete wanadusele wastawalt ja hulgalise majanduse töö laiendamise.

Töötamise kohta maal otsustas konwerents, seda osa mitte laiendada, waid maal asuwaid ühingu kollektiive, missugused seniajani suuremalt osalt ainult kultuurilisel alal tegutsewad, enam aktiivsemasse poliitilisse tegevusse tõmmata. Ühtlasi tunnistas konwerents tarwilikuks tähelpanu pöörata sulaste kihile, missugune ühingu aluspõhjaks maal on.

Otsustati iseäralist tähelpanu pöörata wabriku-tehaste kollektiivide juhtivate jõudude koosseisule ning kaswatusliku töö tarwis kõik wabriku-tehaste kollektiivide koosolekud ära kasutada, neid muutes enam huwitawamateks ja sisurikkamateks. —

—g—

2-ne W. K. N. Ü. Kauge-Ida kongress.

Nagu „Iswestijast“ loeme, on 27. mail Tshitas 2-ne Wenemaa Komm. Noorsoo ühingu Kauge-Ida kongress awatud. Peale presiidiumi walimist ja terwitusi on kongress, ühenduses eelseiswate walimistega Rahwuskogusse, üleskutsega pöörand Kauge-Ida töölis-talupoja noorsoo poole.

Wenemaa.

Töölisnoorsoo olukorra parandamine.

Nagu meie „Noores Töölises“ juba waremalt kirjutanud, pani Nõuk. Wenemaa uus majanduspoliitika Wene töölisnoorsoo raskesse seisukorda. Tööstuse-ettevõtete majanduslikule alusele ülemineku ja wäljarentimise tagajärjel algas laias ulatuses töölisnoorsoo, kui oskamatu tööjõu lahti laskmine. Töölisnoorsoo hulgalise töölt kõrwaldamisega algas wõitlust WKNÜ. Nagu nüüd „Iswestijast“ näeme, on Ülewenemaalise Kesktäidesaatwa komitee poolt töölisnoorsoo töö normeerimise kohta dekreet wälja antud, mille tarwilikkust ka hiljuti ära peetud WKNÜ konwerents alla kriiputas. Selle dekreediga määratakse ära töölisnoorsoo alammäär igas tööharus, wastawalt täiskaswanud tööliste arwule. Nii on töölisnoorsoo protsendiline alammäär metallitööstuses — 8%, puuwilla — 6%, willa ja kanepi — 8%, paberi — 6%, poligraafilises — 13%, puutööstuses — 6%, klaasi — 12%, söe — 6% jne. täiskaswanud tööliste arwust. Toodud alammäär on maksew nii riigi, kui ka eraettevõtete kohta. Tööstustes, kus alla tähendatud alammäära noortöölisi töötab, tuleb noori juurde wõtta.

* * *

Ülemaltoodud dekreedid pealesandeks on kaitseda töölolewaid noori, kuid et ka töölt kõrwaldatud töölisnoorsoo olukorda parandada, selleks asutati Moskwas WKNÜ Baumani raiooni poolt töötada töölisnoorsoo maja. Seal töötab kool, milles noortöölilistele üldharidust antakse ning ka töökojad, kus noored, wilunud tööliste juhatusel, ametit õpiwad. Kool saab toetust Moskwa Nõukogu poolt. Koolis on praegu ligi 200 noortöölisi.

„Iswestija“.

Austria.

Süüdistawad arwud.

Linz'is ilmuw „Tageblatt“ teatab ülem-Austria koolilaste wiienda arstliku järeelwaatuse tagajärge. Selle järele kannatawad 78½ % ülem-Austria koolilastest alatoitluse all, kuna minewal aastal neid 65% oli. Toitmise halvenemine tuleb sellest, et riigi poolt koolilaste toitmist 35.000 lapse pealt 18.000 lapseni vähendati. Linz'is tõuseb alatoitluse all

kannatawate laste arw 79%, Steyr'is — 67%, Wels'is — 72% ja Salzkammergut'is — 83% kogu koolilastest.

Prantsusmaa.

Prantsusmaa sotsialistlik noorsoo ühing asutati 1912. aastal. Kuni ilma sõjani tuli ühingul ägedat wõitlust sotsiaal-paenlastega pidada, kuid sõja lahti puhkemisel lagunes siiski ka ühing. Jäid alale ainult mõned üksikud gruped, kes sõjawastast kihutus-tööd tegid ja noorsugu üles kutsusid sõjariistu oma maa kodanluse wastu pöörama. 1918. a. saadik hakkab sotsialistlik noorsooliikumine kaswama ja wõtab kindla kommunistliku iseloomu. Liikumise kaswamine kestab 1920. a. mil ühing otsustab Kommunistliku Noorsoo Internatsionaaliga ühineda. Selle otsuse tagajärjel tekib ühingu lõhe. Paenlik ollus astub ühingu wälja ja asutab endale uue organisatsiooni. Praegusel silmapilgul on Prantsusmaa Komm. Noorsoo ühingul liikmeid üle 5.000, kuid wiimasel ajal on märgata õige jõudsat liikmete arwu kaswamist. — Ühing annab wälja oma häälekandjat „Eelwägi“. —

„Jugend Internationale“.

Inglismaa.

Soldaarsus — ametiühisuste juhtide tahtmise wastu.

Käesolewa aasta märtsi kuul algasid Ingliise metall-töösturid sõjakäiku töölise wastu päewapalga alla kruwimiseks. Kuid et see ettewõte nii kergesti läbi ei läinud, siis lasti täiskaswanud töölised lahti, kuna õpilased ja noortöölised, kes juba nii-kui-nii naljapalgaga töötasid, alale jäeti. Sellega kawatsesid ettewõtjad uusi töölisi wõtma hakates ikkagi päewapalka wähendada. Kuid siin tõmbasid õpilased ja noortöölised peremeeste eelarwest kriipsu läbi. Noored said aru, et see sõjakäik mitte üksnes täiskaswanud töölise waid kogu töölise klassi wastu sihitud oli. Sellepärast lõpetasid ka nemad Wakfield'i raioonis töö ja kuulutasid streigi wälja wastu ametiühisuste juhtide tahtmist. Ametiühisuste bürokraadid katsusid küll kõigi abinõudega streiki sumbutada, sest sõjakäik ei olla mitte õpilaste ja noortöölise wastu sihitud — neid polla ju töölt lahti lastud, kuid see kõik jäi asjataks. Hulgalisel noortöölis-

te koosolekul wõeti streigikohta järgmise sisuline otsus wastu: „Meie õpilased, A. M. U. liikmed, oleme kindlasti otsustanud täiskaswanud töölisega kogu rängal wõitlus-ajal kaasa sammuda ja sellepärast loobume tööle hakkarasti“.

Itaalia.

Itaalia Komm. Noorsoo ühingu IX kongress.

peeti 27.—29. märtsini s. a. Roomas. Päewakorras seisid peale Keskkomitee ja Komm. Noorsoo Interni aruannete weel haridustöö, majanduswõitluse, spordi, maal, naiste- ja laste seas töötamise küsimused. Kongress läks elawalt ja täies usus oma wõidu sisse läbi. Esitud olid ligi 30.000 liiget 102 saali näol. Itaalia K. N. Ü-l tuleb õige rasketes tingimistes töötada, sest olgugi, et KNU pürandapealne, peab ta siiski ka mõnes kohas (näit. Florenzias) püranda all tegutsema fascistide wägivalda tagajärjel.

Jugo-Slaawia.

Üliõpilaste tagakiusamised.

Kommunistliku noorsoo tagakiusamise all kannatawad ka Jugo-Slaawia kommunistlikud üliõpilased. Politseiministri korraldusel ei wõeta kesk- ja weel vähem, ülikoolidesse ühtegi kommunisti. Seks on sissesetatud poliitiliste ustawuse tunnistused, mida politsei wälja annab. Kui kedagi õpilast kommunistina märgitakse, siis ei ole tal enam ühesegi kooli sissepeasemine võimalik. Sel kombel wõetakse hulgal üliõpilastel edasiõppimise võimalused ja kawatsetakse juurteni kaotada kommunistlikku liikumist üliõpilaskonnast. Nõrk abinõu ja asjata lootus!

„Jugend Korrespondenz“.

Põhja-Ameerika.

Noortöölise ühing,

mis alles hiljuti asutati, teeb organiseerimisalal õige suuri edusamme. Nii on ühingul juba, lühikese aja jooksul, peaaegu üle terve Põhja-Ameerika osakondade wõrk loodud. Igalt poolt tulewad rüümustawad teated organisatsioonide arwulisest kaswamisest. Ameerikas on pinda rewolusioonilikul noorsoo liikumisel, sellest siis ka ühingu kiire arenemine. Ameerika noortöölise ühingu ei kuulu weel ühesegi rahwuswahelisse

noorsoo organisatsiooni, kuid nagu ta põhikirjast ja põhimõtetest näha, on ta kaugel 2 ja 2½ noorsoo internatsionaalidest. Kõige lähedamal seisab ta Komm. Noorsoo Internatsionaalile. Ka ühingu häälekandjast „Young Worker“ („Noortööline“) on näha, et ühing lähemal ajal KNI-ga ühinemise eel seisab. —

Hiinamaa.

Liebknechti päew Hiinas.

Hiina! Missuguste luulelike ettekujutustega küll see nimi seotud ei ole. Mandariinid ja templid, sajadtuhanded jumalad ja miljonid inimesed, kõige metsikumad rahwused ja rahulikud mõtte-targad, nagu Kon-fu-tse — wõeras ilm. Kuid praegusel ajal on sellest luulelikusest juba paljugi kadunud, sest tänapäew räägitakse Hiina rewolutsioonidest ja wäikekodanlisest wabariigist, Inglis-Ameerika-Jaapani imperialistlikkudest püüetest seal, sõe-rauakaewandustest ja raudtee kontsessioonidest, Hiina laste ja noorsoo tegewusest ja Noore

Hiina proletariaadi wõitlusest, Komm. parteist ja rewolutsioonilikust noorsoo liikumisest. Põhjalikult ümbermuudetud on wana Hiinamaa. Age wõitlus käib kahe ilma wahel. Ja kõige piltikumalt kujutab meile seda muudatust ahjjärgnew teade Lõuna-Hiina lehtedest.

„15. jaanuaril pidas Hiina sotsialistlik noorsoo ühing „marksistliku ühingu“ ja „wastastikkuse abi korralduse“ nime all Karl Liebknechti ja Rosa Luxemburgi mälestuspäewa. Kantonis peeti koosolek Kwangsi-gilde (gilded on Hiinas tööliste ja meistrite tsunftide taclised ühendused — Euroopa keskaja tsunftide taclised) ruumides. Koosolekust wõttis osa üle 4.000 töölise. Koosoleku lõpul läksid töölised rongikäigus läbi linna. Noorsoo ühing laskis sel päewal eraldi lendlehe wälja.“ —

Liebknechti päewa korraldamine oli Hiina noorsoo organisatsiooni esimeseks suuremaks wäljaastumiseks. Peab kinnitama, et see wäljaastumine niihästi Kantonis kui ka Shanghaiis hiilgawalt korda läks.

Koolipoliitika ja poliitika koolis.

Meie koolipoliitika.

Wene suur rewolutsioon 1917. a. kis-kus tammid, mille taga koolinoorsugu oli hoitud kiriklises pimeduses ja takis-tatud enesearenemises, ning kus ta te-gutses kepisüsteemi, iganud ja wana-meelse kaswatuse määratud sunnitöö kõrwal. Sealts otsis ta wäljapääsu, uut walgust ja sihti.

See sarwe ja kaswatussüsteem, need haridusministri ja nende määrused, mis olid tarwilikud selle walitsusaparaadile, kodanlusele ja bürokraatiale — need te-kitasid selleaegse õhkkonna ja õpilaste meeleolu; need määrused kaswatasid siiski algatuswõimsaid ja iseteadlikke mehi, kes meile tuntud 1917. a. rewolutsioonipäiwilt. Need määrused tõstsid noorte rewolutsioonilist meeleolu, kaswatasid jõude märtsi ja ka oktoobri rewolutsiooniks. Nõukogude peategelased on osalt kaswatatud tsaristlike koolimääruste taktikepi ja retsepti (rohusedeli) mõjul. Noored jõud said hauakaewajateks sellele mädale ja wastoludes hingitewale ühiskonnale.

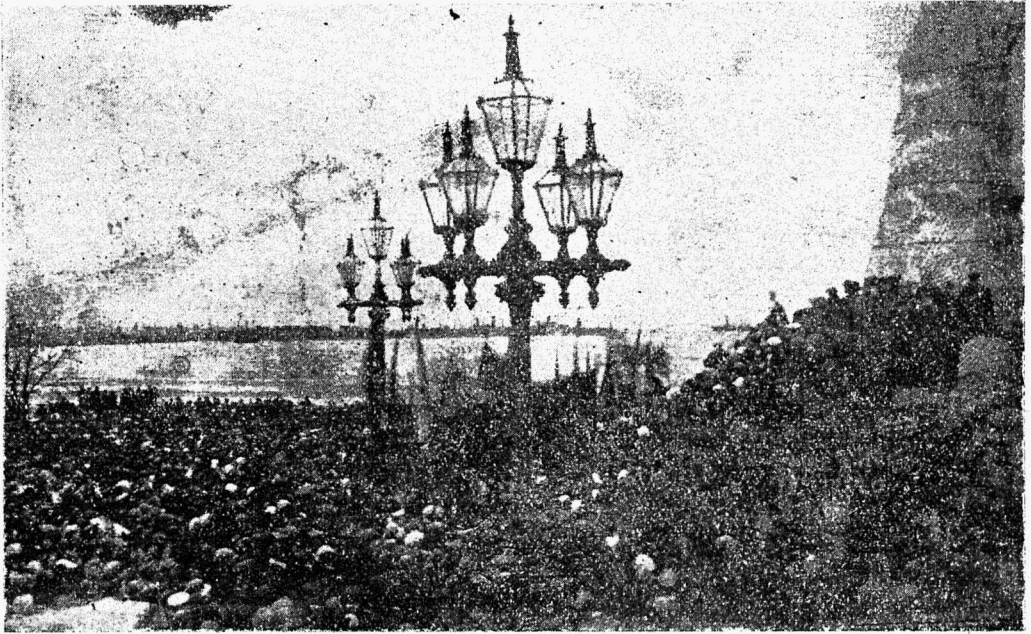
Meid ei imesta sugugi haridusminis-teriumite määrused. Need olid nende härradele hädatarwilikud ja neist ei saanud nad kuidagi mööda minna.

See käiks tsaari hariduspoliitika kohta üldiselt.

Nüüd eraldame sealt iseäralised osad rahwusmõttes, s. o. hariduspoliitika rahwuswähemuste juures — selle mõtte, eesmärgi ja järeldused.

„Haridus“-korraldustele tuleb siin juurde veel rahwusline tagakiusamine — keele, kommete wenestamine pidi kirjanikkude, tegelaste ja õppiwa noorsoo seas uue kultuuri looma, mis kõige pealt pidi awalduma Wene keele purskimises ja — ristihetmises! See wool tõus oma tipuni Nikolai päiwil ja langes ru-sudeks 1917. a. rewolutsioonilega. Wenestamine, kui teataw walitsustoealine liikumine, ei olnud muidugi mitte sihitud pururahwusluse likwideerimiseks, waid lihtsalt rahwuse ümberistutamise — ühest äärmusest teise.

See õhkkond, meeleolu, mille oli wäljakutsunud tsaariwalitsuse surwepoliitika, tagurlus ja rahwustussüsteem

1. mai meeleavaldus Tallinnas 1922.

— need tingisid wenevastase meeleolu ka peale rewolutsiooni.

Kuna see pea wõeraks jäi töölistele, püsib ta praegu weel eriti wäikekodanliste ja ajast mahakäinud haritlaste (õpetajate, pastorite, ka kirjanikkude) juures. See marupatriotism tuli ilmsiks kogu meie praeguse hariduskorralduse man.

Meeleolu, mida ülewalpool tähendati, tingis ka osalt klassisõja mittedemokraatse, arusaamatused noorte seas, kes endise tsaari ümberrahwustajate asemel pukki aitasid pururahwuslase ja töusikukapitalisti. Eesti kodanlus, kes oma mõtted ja plaanid peitis lubaduste taha, ning segasesse wette, sai sõrad maha; ja kui ta end tugewana küllalt tundis, hakkas õiget nägu näitama.

Kuid arusaamatus ja pettelootused, mida „omadelt“ saadi, hakkasid selguma. Noorsugu (ka koolinoorsugu) nägi oma mõistmatuse ja lootuste wilja.

See arusaamine ja olude õigem mõistmine tõi kaasa kainenemise nii noorsoo-ajakirjanduses, kui ka kogu noorsoo-liikumises. See tekitas selle opositsiooni-waimu ja nihkumise pahemale poole, mida kodanlus märkab, mida ta katsub sumbutada ja täielikult maha suruda. See opositsiooni-waim kehastus ka Wiljandi kongressis. Ehk küll selle kongressi tähtsust näeb, katsub ta igati

seda salata. Kuid kongressil on siiski oma tähtsus ja sellest saab aru koolinoorsugu.

Kongressi otsused ja suure wähemuse ettepanekud tulid haridusministrile külma wihmana selgest taewast. Ta tundis oma jalges wärinat ja härmu ja wõttis „abinõu“ tarwitusele, et koolinoorsugu ta liikumises halwata. Ta andis määruste seeriad wälja, mis pidid panema koolinoorsoo liikumisele piire ja seinu. Noorsooliikumine aeti ka siin kindlate müüride wahetele. Koolist heideti wälja igasugune „kahtlane element“.

Ka õpetajaile kallati külma wett selga ja käsutati rohkem õpilaste järgi walwama ja oma bürokraatlikku „mina“ ja wõimu noorsoo liikumises maksma panema. Kuid kõige selle juures teewad kristlikud haridushärrad endile lolhid näod pähe ja räägiwad — „koolinoorsoo tegewusest“. Ja loewad mingisugustest ankeetidest pooli protsente...

Ja haridusminister arwab (wist oma liig kristliku-ihuliku olemise tõttu) omil „määrustel“ mingisuguseid „häid“ tagajärgi ka olewat. Ta on ju seda ennegi arwanud.

Kuid missugused oleksid koolinoorsoo wäljawaated?

See mülgas, see haridusministeeriu-

mi kaswatusline pankrott, mille wäljendajaks ministerlikud määrused, ei tule sugugi ootamata. Walitsew kodanline wõim on alati kasutanud ja kasutab noortsugu oma poliitilise wõimu püstihooidmiseks. Ja kui noorsool ei meeldi see kodanline waade, riikliku korralduse wormid ja teod, otsib ta paratamata wäljapääsu. Otsimisest jääb kõrwale ainult koolinoorsoo tühisem ja hellitum osa — noorsoo wäikekodanlus.

Seltsimehed noored! Koondage oma read! Wiige oma mõtted kõigi noorte sekka, kandke nad koolinoorsoo ühinguisse!

Boikoteerige uusi palwetunde. Ärge laske endid wedada kristlikust kinost ja teatripiletist!

Õpireis Tööliste Keldri.

Mai kuus ilmusid noored mehed tööliste keldri ja olid huwitatud neist tööliste ühisustest, kesknõukogust ja kommunistlike tööliste riigikogu rühmast, kellest kodanlus sotsidega ühes kooris leierdab hirmu ja õuduse jutte. Selgus, et wõõrad olid õppurid, maalt sõitnud Tallinna õpireisile.

Õppuritele — oli ka õpetajaid — pildistati tööliste olukorda Tallinnas, näidati ruume, kuhu kodanlus töölistel lasunud, tutvustati organiseerimise õde ja seletati praegust töölistnoorsoo olukorda.

Õppurid lahkusid ülewas tujus.

Keskkooli lõpetajate külaskäik riigiwanemale.

Riigiwanem kutsus keskkoolide lõpetajate esitajad jutule. Aukartuses wäriseti too peale mõeldes. Wastuwõtmise tseremonii oli väga üllatuslik tulewastele „tudengile“, noored mehed ja preilid ei tunnud enamast kodus. Esmalt kirjutati nimed nõorraamatusse. Wastu võttis esimeses ruumis riigiwanema adjutant, siis järgmises ruumis haridusminister Bauer. Hulga aja pärast tuli riigiwanem. Lapsed hirmunult ei mäleta, kas härra Päts kätt andis wõi mitte. Riigiwanem küsitelles: „Kuhu tulewal aastal lähete?“

Anti porujommi — haput wiina, nagu see ikka moes „kõrgetes“ ringkondades.

Lõpuks orjameelne „oleng“, kus salaja üksteisele kõrwale sosistati.

Ei antud lõputunnistust.

kahele õpilasele Talmanile ja Raudsepaale Seminaaris. Kristlikule haridusministrile näis wist, et lõpetajad jumalawallatud, ega sobi mammona kummardamisega. Igatahes siin ikka poliitika tegemist oli, et pedagoogika nõukogu otsus, tunnistused anda, haridusministri veto alla läks.

Plastika pärast järeleksamid

määrati kuuele õpilasele Tallinna tütarlaste kommertskoolis. Omapärane „liighumaansus“.

Õpilaste eksploateerimine Wäätsa algkoolis.

Wäätsa 6-kl. algkooli internaadis elawad õpilased on kohalise õpetaja ja hoolekogu juhataja J. Kulbockile sissetuleku hallikaks. Riika Kulbocki pärast on mitmed teenijad lahkunud. Nüüd pole muud teenijat suurel härral, kui õpilased. Kui õpilased tundidest wabanenud, on igaühel teopäew teha. Õpilased, kes koolmeistri käsule wastu ei julge hakata, on ogara koolipapa palgata orjad. Isegi ülejõu käiwaid töid sunnitakse nõrkadele lastele kaela. Õpilased saadeti pärast koolitunde heinu koju wedama. Heinte tõstmine koormasse ja lakka, winitas mõne, et kohe pidi woodi heitma.

Tütarlastel leidub tööd köögis nõude pesemiseks. Tuleb ka külmanud ja mädanenud kartuleid keldrist wälja tassida, kana puure puhastada, ühe sõnaga, koolmeistrile sibiks oila. Kulbock on wägitükiga hakkama saanud ja waeselapse, alamast klassist, omale sajamargalise kuupalgaga õpetöö ajal teenijaks palganud. Kõige selle kuulsa õppurite kurnaja ülbuse tõttu on õpilased sunnitud õpeaineid walmistamata jätmata.

Aga mis läheb hoolekogu juhatajale õpilaste puudulik teadmine korda. Nad wõiwad ju kaks aastat ühes klassis istuda, kui aga see temale kasu toob. Niisugusele alatule pole tähtis õpilase teadmised, ehk kaswatuslik edenemine, waid teda huwitab kirglik sport inimesi kurnata ja laiselda. —Õppur—

Gümnasium — laut.

Kuidas meil koolide eest hoolitsetakse, kes sellega tutvuneda soowib, mingu Paide mees-gümnaasiumi ja waadaku ruume, milles töötama on sunnitud meie

noorsugu. Korralik põllumees muretses oma neljajalgsete eest selles suhtes paremini. Ukse järele juba otsustades saad mulje, et sind loomalauta ehk hobusetalli wiakse, sisemusest rääkimata. Öeldakse — õlgu kehitades „Waba Maa“ moodi, et meil ruumide puudus sarnaste karukoobastega sunnib lep-

pima. Kuid samal ajal on Paide pursuudel, missuguseid wast sörmedel üles lugeda võib, terve loss ööd-päewad iga-sugu kabinettidega lakkimiseks ja prasmiseks tärwitada. Pääle selle veel terve tosin igasugu restoraane „Saku klubisid“ ja kohwikuid. x—

Tehastest.

„Dwigatel.“

Nagu „Noor Töölise“ lugejatele teada, nõudsid treiali õpipoisid „Dwigateli“ wabriku walitsuselt, et see loobuks sarnastest kurnamiswõtetest, nagu see eriti treiareis awaldub, kus õpilasi sunnitakse raskele tööle, kahurkuulide treimisele. Raskeid kuule tõstes, mitte midagi kuulitreimise juures õppides, ja häbemata wähe teenides tuldi otsusele, et waja nõuda paremat tööd ja palka juurde. Töötörkest näis esialgul kasu olewat. Lubati mõni mark palgale otsa panna ja keerulisemat ja kergematki tööd anda.

Möödusid päewad, ununesid lubamised ja õpipoisid pidid endiselt kuulidega rässima.

Kui mõned õpilastest teise töötuppa läksid, tabati neid seal ülemmeistri poolt. Tekkis sõnawahetus. Kutsuti kontorist wabriku suurnina ja õpipoisid kihutati wabrikust.

Järgmisel päewal pisteti lõpuarwena alla. Sellele oli kirjutatud, et wabrikust wäljaheidetud ülemusele wastuhakkamise pärast (kuulake!).

Õpilaste ägeda protesti peale muudeti „wastuhakkamine“ „wabatahtlikult lahkimiseks“.

„Dwigateli“ tehases on meistrite reaktsioon wabriku walitsuse heatahtel ja toetusel wõidurõõmsalt peadi tõstmas. Igas töötoas on meistri peamure ja päewaülesanne palkade kärpimine. Piuksatamatult pead leppima ja päri olema meistri härra surwega: kui wastu hakkad, wärawa taha. Hindade allakruwmises on eriti agar lukusepa meister.

Lukusepad, kui majaperemehikesed ja palwewennakesed, lasewad muidugi seda sündida, sest — ülemuse sõna peab kuulama, muidu võib pilwetaguses ilmas taewa kurku kinni jääda.

Siin peawad noored töölised silmad

awama ja tõsiselt käsile wõtma palgawõitluse tähtsuse selgitamise, noored peawad näitama, et tööliklass pole lõmitaja, waid iseteadew jõud, kes talitab oma huwile kohaselt sirgejooneliselt, mitte ümber nurga.

„Ilmarises“

Jätkatakse palkade allasurumist. Huuk töölisi on lahkunud. Eridi palju noori töölisi on omale uued teenistuskohad muretsenud. Kubjasi on siin üks iga töölise jaoks. Tükitöö hinnad määratakse wõimalikult madalad. Meistri aranagemise järele maksetakse tunni palka. Päewatöölised on orjaliku tagasundimise all wäikse palgaga.

Lutheri wabrikust

Kastijaoskonnas on mehi, kes töetawad 24 tundi päewas. Ületunnitegijaid, tallalakkujaid, kintsukaapajaid ja meistri pailapsi kutsutakse seeklasteks.

Üks seeklastest, keegi Karru, sööb, magab ja elutseb wabriku müüride wahel, ei käi koju, ega pea silmas mingisuguseid elutarbeid, waid rühib ületunde teha.

Noored töölised, kes õppida tahawad, surutakse mingisugusesse, teistest lahutatud koeraputkasse ja nimetatakse õppuriteks. „Koolis“ teeniwad õpilased 18 (loe: kaheksateistkümmend) marka päewas, sealjuures ei põrgata isegi ületundide sundusest tagasi.

Saapawabrik „Estokingist.“

Selle wabriku härrad on iseäranis kuulsad tööliste tagakiusamises. Tööliline ei tohi ninagi nuusata, waid liigutagu ühte spodu tõusukute rahapungaga täitmiseks.

Kui keegi noor tööliline lehte lugedes isandat oodanud, kes hiljaks jäänud ja wõtmeid taskus kannab, wihastanud pe-

remees ja lasknud töölise lahti. Wäga algupärane demokraatlikkus, kui iga kingsepp arwab enesel õiguse olewat lehelugemist ärakeelata. Tööline, sa oled sattunud papuaalaste hulka põhjamaa taewa all!

Rotermanni leiawabrikus.

sunnitakse ületunni töid tegema. Ületundide tung on pühade eeli suur. Kui töölised ei taha ületunde teha, ähwardatakse wabrikust väljaheita.

Töölised on terroriseeritud, osalt klassipimedad. Palganõudmisel ei julge keegi suud awada, ehkki oma wahel wäga käreedad. Ja pole aeg kaugel, et kärbitakse needki palganatukesed, kui töölised südilt oma huwides ei talita.

Heilman, Kausman ja Ko. shokoladi ja kompweki wabrikust.

Töölisele maksetakse 40 marka päewas. Kui minnakse palka juurde nõudma, ei leia peremees Kausman niipalju aega, et töölisi jutule wõtta, wastab lihtsalt: „pole aega!“ Peremees on wäga nutikas mees: muretsenud omale nuhidki, kes kõik juhtumised tööliselus peremeestele ettepasundawad. Peanuhk olla keegi Shasin.

Lepingu järele peab töölisele wabriku poolt söök olema.

Lõumalaual on aga kollasel heeringad ja maundriga kartulid. Öeldakse, et söömal kubjast pole, aga isand Kasak kulutab kolme päewaga paari tuhwleid, et ukse wahel piilumas käia, kui töölised üle wiie minuti einet wõtawad.

Mitmesugused teated.

„Noort Töölisi“

trükiti nr. 1. — 2500 eksemplaari; nr. 2. — 3000, nr. 3. — 3000, nr. 4—5. — 5000 ja nr. 6 — 4000 eksemplaari. Need eksemplaarid on kõik läbimüüdnud. Huwituse pärast wõiks wõrdluseks tuua mõned arwud kodanliste noortemeeste ja naiste ajakirjade eksemplaaride kohta.

Üliõpilaste lehte müüakse ümarguselt 300 eksemplaari, noorseppade ajakirja 400—500 eksemplaari. Pealegi pakutakse ja kingitakse neid muidu.

Härradel on suured summad toetuseks, kuid ideelagedus on neil kui weskikiwi kaelas — tuleb ikkagi kiratseda.

Annetused „Noor Töölise“ toetuseks

Transport töölised — 1190 mrk., W. Hidson — 1000 mrk., X — 15 mrk., K — 5 mrk., Sai — 185 mrk., Ruuben'i kaudu 50 mrk., Kärneri kaudu — 290 mrk., Rakma kaudu — 30 mrk., Weidenbaum'i kaudu — 100 mrk., Pärn'i kaudu — 75 mrk., Runistik'i kaudu — 145 mrk., Woigemast'i kaudu — 115 mrk., Meimer'i kaudu — 30 mrk., Mets'a kaudu — 10 mrk., O. Trommel'i kaudu 65 mrk. Kokku 2405 mrk.

Siin toodud andmed on mai kuu kohta käiwad. Eelmiste kuude annetusest pole võimalik ülewaadet teha. „Noore Töölise“ tsekiraamatud, muud igasugused aruande lehed ja paberid

wiidi „Tallinna Töölise“ sulgumise puhul ära. „Noor Töölise“ talitus.

„Noorele Töölisele“ waja kaastööd!

Siin ei aita muu, kui tuleb energiliselt tööle hakata. Noortele töölisele, kui tundelisele, noortele töölisele, kui tahtejõulisele, pole waja liigutawate sõnadega ega maheda mäoga meelitusi teha. Igal meist peaks selge olema, et kohustus oma klassi, rõhutute klassi wastu, sunnib siin tõsiselt ja kindlasti seepeale mõtlema, et meie, noorte töölise ja töölisnoorsoo häälekandja, „Noor Tööline“ wõib wõimsalt häält tõsta ja wastasrinnale tõtt näkku öelda siis, kui igast maa murgast kisendawad ülekohtu faktid walgele kistakse. Ja noored töölised tiriwad „Noore Töölise“ weergudele omad sapised tunded kurnajate wastu. Nad ei loobu peremeeste ja koolmeistrite, hallparunite ja kirikhärrade, kõhklejate ja paenlaste, sotside ja metssotside luik-aug-wähi poliitikat materdamast, nende kurnamisplaane proletariaadi terawa silma ja tulise sõna alla toomast. Siin peawad noored töölised ise plangu tegema ja ütleva: Siin kurnajad, siin kurnatawai!

Noored töölised, Teie wõtate kohe käsile selle kehalikult eimidagi waewa makswa, aga wäärtusliku töö ja saadate „Noorele Töölisele“ sõnumeid töölise elust-olust. Toimetus.

Hind 20 marka.